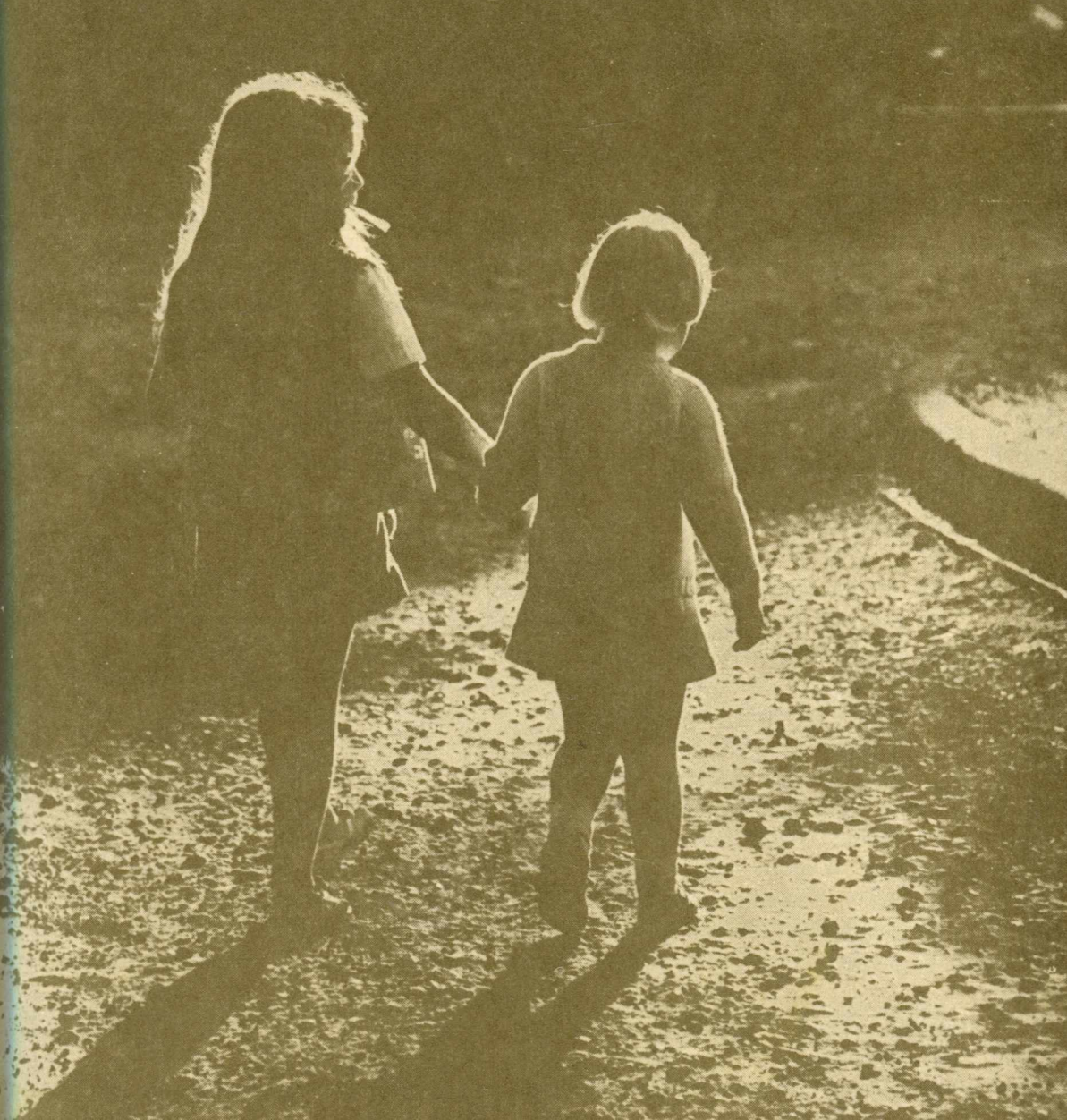

Laiškai lietuviams

rugsėjis / september 1983

TINGINYSTĖ IR PUIKYBĖ	253	Juozas Vaišnys, S.J.
EILĖRAŠČIAI	256	Jonas Gutauskas
PRIEŠO STRATEGIJA	257	Anicetas Tamošaitis, S.J.
AR BUS SUNAIKINTOS IŠTISOS TAUTOS?	260	P. Daugintis, S.J.
ĮSPŪDŽIAI IŠ "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" KELIONĖS (XI)	263	Gunda Kodatienė
KRISTAUS IR KIEKVIENO ŽMOGAUS GUNDYMAI	267	A. Mauragis
AR KRIŠNA NĖRA SEKIMAS KRISTUMI?	268	Vyt. Bagdanavičius
TU GIRDI NEBYLIO ŽODĮ	273	Sibiro Tremtinė
MYLĖK SAVO ARTIMĄ	273	Chiara Lubich
KRIKSTO TĖVAS SUDEJO DANTIS	274	Alė Rūta
NIEKS TOKIOS NEIMS	276	Marija Stankus-Saulaitė
AR NAUDA, AR NAŠTA BŪTI LIETUVAITE SVETIMOJE ŠALYJE?	281	Gailė Eidukaitė
LIETUVOS JAUNIMO LAIŠKAS	282	Ok. Lietuvos jaunimas
TĖVYNĖJE	283	Gediminas Vakarlis
KALBA	286	Juozas Vaišnys, S.J.
ATGARSIAI	287	Skaitytojai
TRUMPAI IŠ VISUR	288	J. Pr.
ATSIŪSTA PAMINĖTI	288	Red.

Šis numeris iliustruotas nuotraukomis iš "Laiškų lietuviams" ekskursijos Paryžiuje. Viršelio nuotrauka Algirdo Grigaičio.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July and August, when bimonthly, for \$8.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. **Postmaster:** Send address changes to "Laiškai Lietuviams", 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636.

Laiškai lietuviams

religinės ir tautinės
kultūros žurnalas

1983 / RUGSĖJIS - SEPTEMBER / VOLUME XXXIV, NO. 8

TINGINYSTĖ IR PUIKYBĖ

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Visas pasaulio kalbas, kuriomis žmonės kalba arba kada nors kalbėjo, galima skirstyti į dvi dalis: gyvosios ir mirusios kalbos. Gyvosios kalbos yra tos, kuriomis dabar žmonės tebekalba, o mirusiosios — kuriomis pirmiau buvo kalbama, bet dabar jau jomis niekas nebekalba. Daug yra tokių mirusių kalbų, bet mums žinomiausios yra lotynų, senovės prūsų, o taip pat ir senoji graikų kalba. Yra nemaža likusios literatūros lotynų ir graikų kalbomis, jos yra dėstomos kai kuriose mokyklose ir universitetuose, bet kasdieniame gyvenime jau jos nevartojamos.

Tos mirusios kalbos jau nebesikeičia, o gyvosios kalbos nuolat kinta, kaip kinta ir mūsų kasdieninis gyvenimas. Mūsų lietuvių kalba yra gyva, todėl ji per amžius keitėsi ir tebekinta, kaip ir kiekviena gyvoji kalba. Šiais metais švenčiame "Aušros" 100 metų sukaktį. Paskaitykime bent vieną "Aušros" numerį ir pamatysime, kad jos kalba yra labai skirtinga nuo dabar mūsų vartojamos. Per šimtą metų lietuvių kalba gerokai pasikeitė.

Pasitaiko žmonių, kurie nenori eiti kartu su gyvenimu, nenori nieko keisti, pasilieka sustingę praeities formose ir papročiuose. Dar tik prieš keliolika metų sustojo ejęs JAV rytuose leistas laikraštis, vardu "Saulė". Jame buvo vartojama kalba, dar senesnė už "Aušros" kalbą. Senoji karta jį skaitydavo, bet jaunesnioji iš tos kalbos tik pasijuokdavo. Kai mes po II pasaulinio karo atvykome į Ameriką, pamatėme, kad seniau atvykusiųjų lietuvių kalba jau buvo skirtinga nuo mūsų — jie buvo atsilikę nuo pažengusios, pasikeitusios, patobulėjusios lietuvių kalbos.

Jau maždaug prieš 40 metų mes palikome savo tėvynę ir gyvename svetimame krašte. Tai jau ne taip trumpas laikotarpis, per šį laiką spėjo šiek tiek pasikeisti, patobulėti ir mūsų tėvynėje vartojama lietuvių kalba. Be

Leonardo da Vinci

Mona Lisa

abejo, mes, išeiviai, turime tą pažangą sekti ir prie jos prisitaikyti, kad mūsų čia vartojamoji kalba netaptų kažkokia "aušrine" ar "sauline" kalba, iš kurios mūsų broliai ir sesės Lietuvoje tik pasijuoktų. Deja, net kai kurie mūsų rašytojai ir laikraščių redaktoriai, o taip pat ir lituanistinių mokyklų mokytojai eina tuo keliu, nepripažindami jokių pasikeitimų, neprisitaikydami prie dabar Lietuvoje įvestų labai gerų, logiškų kalbos reformų.

Žinau, kad kai kurie, perskaitę šį pasakutinį sakinį, nenorės sutikti, kad tos reformos yra geros ir logiškos. Gal jie pasakys, kad Lietuvoje labai jaučiama rusų kalbos įtaka. Taip, žmonių šnekamojoje kalboje, be abejo, yra išbrovusių visokių rusybių, panašiai kaip ir mūsų kalboje anglybių, bet kalbininkai su jomis labai kovoja, "Kalbos kultūra" ir "Mūsų kalba" nuolat apie tai rašo ir stengiasi švarinti lietuvių kalbą.

Tų oficialiai įvestų kalbos reformų nėra jau taip daug. Apie tas reformas jau ir nepriklausomybės laikais mūsų kalbininkai galvojo, diskutavo, gerai suprato, kad reikia šį tą pakeisti, sutvarkyti, suvienodinti, duoti aiškesnes taisykles, bet nespėjo tai padaryti. Dabar Lietuvoje yra priaugusių gana daug gerų kalbininkų. Jie taip pat tarėsi, diskutavo ir pagaliau nutarė įvesti kai kurias reformas. Pvz., iki šiol mes rašydavome *biaurus*, *piauti*, *spiauti*. Dabar rašoma *bjaurus*, *pjauti*, *spjauti*. Taip, žinoma, ir turi būti. Ankstesnioji rašyba buvo didelis nesusipratimas. Jau ir kalbininkas Būga sakė, kad rašyti žodį *spiauti* reiškia *spjauti* į lietuvių kalbą, nes visi čia tariame *j*, bet rašome tik *i*, kuris tokiais atvejais mūsų kalboje yra tik vadinamasis minkštinamasis ženklelis, pvz., kaip žodžiuose *kiaulė* ir *kiaunė* (tariame *keulė*, *keunė*). Taigi ir tuos tris minėtus žodžius, rašomus be *j*, kai kurie išmoko netaisyklingai tarti: *beurus*, *petuti*, *spenti*. Be abejo, su *j* reikia rašyti ir visus iš jų išvestinius žodžius, pvz.: *bjaurybė*, *rugpjūtis*, *spjaudykla* ir pan.

Taip pat dabar yra duotos labai aiškios taisyklės, kada žodžius rašyti drauge, kada atskirai, kada turi būti rašomos ilgosios ar

trumposios balsės būsimąjo laiko veiksmažodžių trečiojo asmens galūnėse ir t.t.

Jau keletą kartų Mokytojų savaitėse buvo keltas klausimas, kad reikia susipažinti su ta Lietuvoje oficialiai priimta rašyba ir ją vartoti mūsų spaudoje bei mokyklose. Tam tikslui JAV Kultūros tarybos pastangomis buvo išleista knygelė "Dabartinė lietuvių kalbos rašyba". Lituanistikos Institutas savo suvažiavime šią rašybą priėmė ir rekomendavo, kad ji būtų visur vartojama. Kai kurie paklausė, bet daugelis nekreipia į tai dėmesio. Kokia čia gali būti priežastis? Manome, kad *tingėjimas* arba *puikybė*. Tingėjimas ką nors naujo išmokti. Puikybė — aš iki šiol taip rašiau, tai rašysiu ir toliau. Ar aš, baigęs Lietuvoje mokslus ir gal buvęs mokytojas, turiu dabar dar ko nors mokytis?

Turbūt dėl to tingėjimo ir puikybės daromos ir kitos kalbos klaidos mūsų spaudoje. Jau ne vienas yra pastebėjęs ir spaudoje rašęs, kad mūsų išleidžiamose knygoje, laikraščiuose ir žurnaluose pilna rašybos ir skyrybos klaidų, daug visokių barbarizmų ir kitokių nevartotinų žodžių bei posakių. Jeigu surinktume ir sugrupuotume tas visas nuolat pasikartojančias klaidas, tai jų jau nebūtų taip daug, kad būtų taip sunku ir neįmanoma išmokti ir jų atsikratyti. Bet čia vėl pasirodo tos dvi "dorybės" — tingėjimas ir puikybė.

Nors ir esi baigęs Lietuvoje gimnaziją ar net universitetą, nors esi studijavęs ir lituanistiką, bet jeigu nuolat nesirūpinsi, nesidomėsi lietuvių kalba, jos pažanga, tai atsiliksi, užmirši net ir kai kurias Lietuvoje išmoktas taisykles ir darysi kartais gana grubias rašybos klaidas. Kaip daktarai ar kitų profesijų asmenys turi nuolat skaityti, studijuoti, kad neatsiliktų nuo savo mokslo srityje pasiektos pažangos, taip turi daryti ir lituanistai, rašytojai, redaktoriai ir visi kiti, kuriems rūpi kalbos kultūra.

-
- Popiežius Jonas Paulius II jį aplankiusiems 35 JAV kunigams pareiškė, kad Dievo gailėstingumas yra ypatingai pajaučiamas asmeniškoje išpažintyje, tuo pabrėždamas išpažinties svarbą.

I AMŽINAS DAUSAS

*Išskrisime kaip paukščiai
I amžinas dausas,
O kūnus tegu saugo
Kapų rintis kol kas.*

BELAIKĖ ATEITIS

*Nuskendo praeitis,
Jau miršta dabartis,
Pabeldžia į duris
Belaike ateitis.*

ANGELAS PRIE MŪSŲ

KAPO

*Prie mūsų kapo
Angelas budės,
Kol Saulė
Amžinos dienos
Visoj visatoj
Užtekės.*

PRARAJA

*Ieškojo Diogenas
Su žiburiu žmogaus.
Gileja praraja
Tarp žemės ir dangaus.*

NEREIKIA GĖLIŲ

*Nereikia man gėlių
Prie mano karsto.
Argi vienos mirties
Dar negana?
Pasiklauskite!
Iš jų vainiko
Girdėti aimana.*

PARVESKI NAMOLEI

*Ilga ta kelionė,
Nežinomi toliai.
Parveski, Dievuli,
Už rankos namolei.*

LAIMINGI MEDŽIŲ LAPAI

*Laimingi medžių lapai,
Kai rudeni, į žemę krisdami,
Sužimba auksu ir variu.
Sudiev gyvenimui sakydamas
Ir pačią mirtį pasitikdamas,
Tik kasdieninį rūbą teturiu.*

JI TYLIAI PASAKYS

*Jau greit šalna mus aplankys
Ir tyliai, tyliai pasakys
Ir tau, vėlai pražydusi gėlele,
Ir man, bebaigiančiajam žemės kelią:
“Užmikite, užmerkite akis”.*

AR JAUTI?

*Drauguži, ar jauti,
Kaip esame arti
Be vakaro dienos?
Taip nesame dar buvę
Mes niekad, niekad.*

KUR PASIDĖS?

*Kai aš mirsiu,
Nemirs man skirtas laikas.
O jeigu taip,
Tai kur jis pasidės?
I laiko jūrą įtekės,
Ar kitą, kaip mane,
I amžinybę palydės?*

Šie eilėraščiai yra iš autoriaus spaudai paruošto rinkinio. Rinkinio įžangoje poetė Marija Stankus-Saulaitė rašo: “Jonas Gutauskas eilėraščiais apgalvoja savo gyvenimą, apibūdina gamtą, kalbasi su Dievu ir su draugais. Gyvenimą jis priima iš Dievo rankų, į kurias per mirtį sugrįš. Gamtos grožis ir paslaptinumas jį žavi: ažuolai ir žvaigždės, kaip ir kiti gamtos reiškiniai, jį nuo mažens lydi ir išlydės, laikui atsiskirti atėjus”.

PRIEŠO STRATEGIJA

ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

Žmogaus dalia šioje žemėje — kovoti. O kovojant labai svarbu pažinti priešų taktiką. Tad čia ir pažvelgsime, kokią naudoja mūsų pagrindinis priešas — piktoji dvasia. Didesnei naudai ir kontrastui dar sugretinsime ją su ta, kurią naudoja Viešpats Dievas.

Žinių apie piktosios dvasios strategiją nemenkai suteikia Šv. Raštas, ypač jo aprašoma Senojo ir Naujojo testamento istorija. Tai ir bus mums pagrindinis žinių šaltinis. Vietos Šv. Rašte, iš kurių mokomės apie velnio taktiką, yra trijų rūšių. Vienose sutinkame jį patį tiesiogiai įžengiantį į sceną. Pavyzdys — rojas sodas, Kristaus gundymas. Kitose jo taktika atsiskleidžia rezultatuose, kurių pasiekė parpuldydamas. Pavyzdys — Kainas, Dovydas, Petras. Tiksliau reikėtų sakyti, jog taktika atsiskleidžia būde, kuriuo prie puolimo privedė. Pagaliau trečios rūšies vietos yra Šv. Rašto teigimai apie velnią. Pavyzdys — Kristaus žodžiai Paskutinėje vakarienėje, jog šėtonas reikalavęs persijoti jo mokinius kaip kviečius; apaštalo Petro nurodymas, jog velnias slankiojąs aplinkui kaip riaumojantis liūtas. Iš šių trijų vietų mums darosi ryškūs keli būdingi velnio taktikos bruožai.

Vienas būdingas bruožas yra *paleisti dūmų uždangą*. Fronte ta priemonė dažnai naudojama paslėpti savo kariuomenės judesiams nuo priešų akių: tarp savo ir jo linijų paleidžiami tokie tiršti cheminiai dūmai, kad pro juos nieko nebematyti, kas kitoje pusėje daroma. Mums turbūt yra kada nors pasitaikę, dažniausiai rytais, ypač netoli vandens, eiti ar važiuoti per tokį tirštą rūką, kad nebegalėjome matyti, kas prieš mus ar mūsų užpakalyje už keliolikos žingsnių. Tai geras dūmų uždangos poveikio pavyzdys.

Piktoji dvasia yra panašios dūmų uždangos naudojimo specialistė paslėpti savo judesiams ir siekimams. Leidžia pamatyti ko nors dalį, bet dengia nuo žvilgsnio visumą,

į kurią ta dalis įstatyta; parodo kokį nors veiksmą, bet slepia jo pasekmes; kiša prieš akis trauklią pradžią, bet nuslepia, koks bus galas. Kitais žodžiais, paleidžia dūmų uždangą tarp dalies ir visumos, veiksmo ir jo pasekmių, pradžios ir galo.

Paimkime pavyzdžiu apaštalą Judą Iskarijotą. Sumanydamas išduoti savo Mokytoją Kristų, kaip nurodo evangelistas Jonas, jam buvo įkvėpęs širdin velnias. Komentatoriai yra pateikę įvairių aiškinimų, ko Judas išdavimu svarbiausia siekė. Apie tikruosius jo motyvus mes galime tik spėlioti. Bet vienas dalykas aiškus visiems: kad jis turėjo prieš akis išdavimo veiksmą, bet nematė, kas iš to veiksmo seks, kuo tas veiksmas baigsis, kokia bus visuma, prie kurios vedė. To veiksmo visumos klaikybė atsiskleidė jo akims vėliau. "Pamatęs, — rašo evangelistas Morkus, — jog Jėzus pasmerktas, gailėsčio pagautas, nunešė atgal aukštiesiems kunigams ir seniūnams trisdešimt sidabrinių ir tarė: 'Nusidėjau, išduodamas nekaltą kraują!' " Velnias buvo apakinęs Judo akis savo uždanga. Patys galime pergalvoti, kaip jis dūmų uždangą paleido rojuje pirmiesiems tėvams arba, Urijo žmonos atveju, karaliui Dovydui.

Tą pačią taktiką galime matyti velnio naudojamą gundant Kristų, gal ryškiausiai, kur siūlo pasaulio karalystes. "Tada velnias, — sako evangelistas Lukas, — pavedėjęs jį aukščiau, viena akimirka parodė jam visas pasaulio karalystes ir tarė: 'Duosiu tau visų šių karalysčių valdžią ir didingumą; jos man atiduotos, ir kam noriu, tam jas dovanuju. Taigi, jei parpuolęs ant žemės pagarbinsi mane, visa bus tavo' ". Tad velnias rodo karalysčių valdžią ir turtus, bet ne jų valdymo rūpesčius ir vargus. Elgiasi kaip suktas pardavėjas, uoliai slepiantis savo prekių trūkumus, o aukštinantis jų gerumą.

Vienas išmintingas karalius, Antigonas, savo sūnui gerai sakė, kad karaliavimas iš tikrųjų yra spindintis vergavimas. Papildy-

kime jo žodį: vergavimas dvaro ceremonialui, viešajai opinijai, valdinių skoniui, valdymo aparatui. Ne vienas karalius dėl kritikos, intrigų, nebegalėjimo turėti privačios valandėlės, ant pečių nešamos atsakomybės ir kitų dyglių bei dūrių, kuriais ant galvos uždėta karaliaus karūna ima badyti, yra ją lyginęs su erškėčių vainiku. Vienas yra išsireiškęs dar stipriau: jei kas žinotų, kokių nemalonumų karaliaus vainikas neša, jo net radęs gulintį ant tako sau neimtų. Galime prisiminti ir žinomą Damoklo kardo istoriją. Damoklas, Sirakūzų valdovo Dionizo rūmininkas, vadino savo valdovą laimingiausiu žmogumi. Dionizas laikinai užleido jam savo rūmus, bet netrukus pokylyje Damoklas pastebėjo viršum savo galvos kardą, pakabintą nuo lubų ant ašuto, kuris kiekvienu metu galėjo nutrūkti. Supratęs Dionizo laimės menkybę, Damoklas pasiprašė iš valdymo atleidžiamas.

Bet velnias ant visa to paleidęs dūmų uždangą, rodo vien valdžios spindesį ir didingumą. Taip pat pastebėjome, kaip evangelistas sako, jog parodė tas karalystes *viena akimirka*: kad šalia rodomo spindesio nespėtų pamatyti ir ten glūdinčios skurdybės.

Kas sakyta apie garbę, galioja ir apie turtą: rodo vien jo spindesį, bet dengia atnešamus rūpesčius, dėl kurių, užuot teikiamos žmogui laimės, ją, atvirksčiai, pagrobia. Tai gražiai yra pavaizdavęs amerikiečių rašytojas Washington Irving vienoje iš savo *Alhambros pasakų*. Alhambra yra buvusios maurų pilies rūmai Granados mieste Ispanijoje. Iš jų liekanų dar šiandien tebematyti, kokio tai būta pasakiškai puikaus pastato. Legendos sako, kad, prieš pasitraukdami, maurai ten paslėpė savo lobius, dar daugiau — kad patys, gyvenantys pilies požemiuose vaiduokliais, kai kuriomis naktimis, ypač Šv. Jono, išeiną kaip tikri žmonės su savo kariuomenės pulkais. Trumpai drūtai, Irvingas pasakoja apie vieną neturtingą, bet amžinai lainksmą ir nuolat dainuojantį Alhambros liekanų prižiūrėtoją Lope Sánchez, visų kaimynų mėgstamą dėl savo giedro būdo ir laimingumo, kuriuo už-

krėsdavo ir kitus. Jo dvylikos metų dukrelei Sančitai šv. Jono naktį pilies griuvėsiuose nepažįstama graži ir jauna moteris, pasisakiusi esanti maurų astrologo užburta karalaitė, atskleidė paslaptį, kad vienoje sienos vietoje, kur susitinka dviejų statulų žvilgsniai, yra paslėptas didelis maurų lobis. Kai kitą rytą tai papasakojo savo tėvui, prasidėjo jo laimingumo galas.

Apsidairydamas, ar niekas nemato, nuėjęs prie sienos, pasižymėjo joje vietą, kur susieina abiejų statulų žvilgsniai, planuodamas sutemus parsigabenti lobį namo. Bet tą dieną dirbdamas darže mažai tebedainavo, nes ėmė baimė, kad kas nors iš praėvių nepastebėtų, kaip dvi statulos susmeigusios žvilgsni į vieną vietą sienoje: kad jam neateitų mintis, jog jos ten žvelgia ne be tikslo, ir, sieną praardęs, nepasiimtų turtų sau, nors gi tos statulos ten jau stovėjo ir žvelgė šimtmečius. "Ir reikia toms statuloms, toms dviem moterims, tiek į tą vieną vietą žvelgti!" — nervindamasis pyko.

Laimingai prisiartinus nakčiai, praardęs sieną, aišku, pirma gerai apsidairęs, kad kas nepamatytų, rado joje nišą, kurioje stovėjo dvi didelės porcelano vazos, pilnos maurų aukso ir visokių aukštaverčių papuošalų iš brangiųjų akmenų. Šiaip taip parsitempęs jas namo į savo kambarėli, Sánchezas pajuto staiga pasidaręs turtingas. Bet turtai jam pažerė ir krūvą iki tol nepatirtų rūpesčių. Koku būdu kur nors tą lobį saugiai padėti? Iš viso, kaip juo ir pradėti naudotis, nesukeliant kaimynų ir kitų įtarimo? Pirmą kartą gyvenime jam atėjo į galvą mintis apie vagis ir plėšikus. Su baime pastebėjo, koks jo gyvenamasis namelis nesaugus, ėmė dėti virbus ant langų ir sklėsčius ant durų. Net ir jais užsitikrines, negalėjo naktimis ramiai miegoti. Jo įprastas linksmumas staiga dingo, kaimynai nebegirdėjo iš jo lūpų nei pasakojamų anekdotų, nei dainų. Buvęs iš visų Alhambros gyventojų giedriausias, dabar pasidarė labiausiai suniuręs ir bedžiaugsmis. Draugai netruko pastebėti permamos, gailėjosi, ir ėmė nuo jo šalintis, galvodami, kad pateko į skaudų nepriteklių, ir bijodami, kad neprašytų paskolinti

pinigų. Niekam neatėjo į galvą, kad tikroji priežastis buvo ne nepriteklus, o turtai.

Eikime prie strategijos, kurią naudoja Dievas. Nauji kariniai išradimai, kaip radaras ir panašūs, dabar leidžia matyti net pro dūmų uždangą ar nakties tamsą. Ką technikos srityje išradėjai davė tik šiandien, antgamtinėje srityje Dievas mums dovanojo nuo amžių. Galima sakyti, kad jis mums yra parūpiinęs keturias lempas, kurių šviesa skrodžia velnio dumiamas uždangas.

Viena lempa yra *proto*. Jo šviesos pavyzdžių ypatingai gausiai sutelkta visų tautų patarlėse ir priežodžiuose: apie gyvenimo trumpumą, blizgesio apgaulingumą, blogo darbo pasekmes, nosies rietimo kvailumą, ydų žalą, blogų draugų ir blogio progų vengimą, kad mažas kelmas didelį vežimą apverčia, kad, vėjus sėjus, pjaunamos audros, kad po trumpo džiaugsmo ilgas vargas, kad su neteisybe netoli tekeliaujama, kad, negerai pradėjus, gerai nebepabaigiama, kad auksas važinėja kreivais keliais, kad vienas kartas nemeluoja, kad kas daug apsižioja, mažai tenkanda, kad nereikia mesti kelio dėl takelio, kad kas kitam duobę kasa, pats į ją įkrinta, kad platūs vartai išeiti, bet siauri sugrįžti, kad nereikia maišyti kito puodų, o žiūrėti, kad savi neprisiviltų. . . Tai tik žiupsnelis pavyzdžių iš žmogui duotos proto šviesos apstybės orientuotis gyvenimo takais pro jam dumiamas miglas.

Kita lempa yra *sąžinės*. Ji veikia kaip signalinė, kokių matome sankryžose reguliuojant eismą: užsidega raudonai arba žaliai, liepdama sustoti arba leisdama važiuoti. Jei veiksmas, į kurį mus traukia, yra doriškai netikęs ar pavojingas, mūsų sąžinės lempa tuojau užsidega raudona šviesa, o jei doriškai geras — žalia. Tačiau toji sąžinės lempa šviečia ne vien prieš veiksmą, bet nestoja žėrusi savo šviesos ir po jo: kankinamai spiginančios, jei, kas padaryta, buvo bloga, ir giriamai džiuginančios, jei gera.

Dar kita lempa yra *širdies*. Mūsų protas dėl savo ribotumo mums velnio dumiamos miglos kai kur pakankamai neskrodžia, o

dėl veiksmo komplikuotumo arba pasekmių išsišakojimo sąžinės lempa užsidegusi geltonai ir nesikeičia nei į raudoną, nei į žalią. Tokiais atvejais mums teisingą kryptį dažnai parodo širdis, kurią čia, ypač moteryje, esame įpratę vadinti nuojauta.

Pagaliau dar viena lempa yra *tikėjimo*. Tai ypatinga lempa, nes savo spinduliais ryškina ir kitų minėtų lempų šviesą. Be to, ne visiems žmonėms duota visa, kas šioje lempos šviečia. Pavyzdžiui, 4-sios evangelijos prologas sako, jog tikroji jos šviesa apšviečia kiekvieną žmogų. Bet aišku, kad tos šviesos žymiai menkiaus turėjo pagony, negu Senojo testamento išrinktosios tautos vaikai. O šiems savo ruožtu jos mažiau buvo atskleista, negu mums, kuriems Dievo Sūnaus apreikštos pačios Švč. Trejybės tiesos ir parodytos jos meilės gelmės, taip pat mūsų pačių būties bei paskirties aukštumos.

Ženkime prie antro būdingo velnio taktikos bruožo, būtent *kliudyti šių lempų veikimą*. Jis siekia kvaišinti arba geismais drumsti protą, kraipyti arba užmigdyti sąžinę, bukinti širdį, griauti arba bent silpninti tikėjimą. Kas dedasi su daugeliu žmonių aplinkui mus, yra didžiulė šio antro strategijos bruožo iliustracija.

Pažvelkime į trečią gudrios velnio strategijos bruožą — *itaigoti mažesnę gėrį, kad nukreiptų nuo didesnio*. Aišku, jog šio būdo imasi, jei taip galima sakyti, vaipydamasis, nes jį velnias purto skatinti žmogų daryti bet ką gera, nors ir maža. Bet kaip mes, nors ir susiraukę, geriame karčius vaisius, nes mums stovi prieš akis saldi sveikata, kurią neša, taip ir piktoji dvasia čia daro, kas, žmogiškai kalbant, purto jos bjauriąją prigimtį, nes stovi prieš akis, ko tuo tikisi pasiekti ir pasiekia: užsmaugti didesnę gėrį. Aname pirmajame strategijos būde stengiasi žmogų parpuldyti arba įsukti savo prekėse kokio nors dorinio supuvimo. Bet kai kurie gėrio siekiantys žmonės tam neimlūs. Todėl siūlo, kas tokius traukia — vienokį ar kitokį gėrį, netgi rodinėdamas, kokių turi puikių pusių, tiesiog stengdamasis sužavėti, kad žmogus, imdamasis šio, būtų nukreiptas nuo didesnio. O kadangi, kas

siūloma, yra gera, tai praslenka ir pro sąžinės lempą, jos nepadirginant, žaliai šviesai nepasikeičiant į raudoną. Vienas lietuvių liaudies priežodis sako, kad dėl vieno grūdo galima prarasti pūdą. Jis neblogai suglaudžia šį trečiąjį velnio strategijos bruožą: išsiūlyti gėrio grūdą, kad nebūtų atnešta jo pūdo.

Ir čia žvilgterkime į strategiją, kurią naudoja Dievas. Jis ateina mums į pagalbą kitomis keturiomis lempomis. Šių lempų tikslas yra nebe perskrostiti dūmus, kaip anų, bet platinti akiratį. Dvi tų lempų pateiktos mums tartum iš lauko, dvi šviečia iš vidaus. Esančios mūsų išorėje yra *taisyklių* ir *pavyzdžių*. Taisyklėmis čia suprantama pateiktas sambūriams, kaip brolių ar organizacijų įstatai. Tos taisyklės, parašytos aukšto idealo steigėjų, paprastai dar patvirtintos Bažnyčios autoritetu, padeda nepasimesti po tą ar kitą sušvintantį gėrio grūdą, bet kreipia mūsų pastangas, kad nuveiktume didesnę ar mažesnę pūdą. Pavyzdžiais svarbiausia suprantama šventieji, kurie savo heroišku gyvenimu platina mūsų žvilgsnio horizontą, kurį velnias savo kišamu apymenčio gėrio žybčiojimu kaip tik stengiasi siaurinti. Galima sakyti, kad šios dvi lempos santykiauja viena su antra kaip dėsnis ir iliustracija.

Iš dviejų Dievo duotų lempų mūsų viđui viena yra *išminties*. Išminties knygoje yra tokie guodžiantys žodžiai: "Išmintis vedė teisųjį tiesiais takais ir parodė jam Dievo karalystę". Savo teikiamu išmanymu ši dorybė parodo teisiam žmogui, kas ir kiek gera, tokiu būdu neleisdama per grūdą nebematyti pūdo. Antra vidinė lempa yra *Šv. Dvasios*. Turėtų būti aišku, kad šios dvi vidinės lempos santykiauja viena su antra kaip duktė ir motina.

■ JAV ir Kanados bažnyčių 1983 m. metraštis paskelbė, kad 1982 m. JAV-se krikščionių bažnyčioms priklausė 138.452.614 gyventojų. Padidėjimas nuo 1981 m. 2,69%, taigi per metus bažnyčių narių skaičius paaugo tris kartus daugiau negu gyventojų skaičius. Didžiausia Amerikos bažnyčia — katalikų, turi 51,2 milijono narių, per metus priaugo 750.000.

AR BUS SUNAIKINTOS IŠTISOS TAUTOS?

P. DAUGINTIS, S.J.

Dabar Amerikoje ir Europoje labai plinta sąjūdis prieš branduolinių ginklų naudojimą, prieš ginklavimąsi atominėmis bombomis. Man tai nedarė didelio įspūdzio, iki į rankas nepakliuvo du laikraščiai. Vienas jų — tai "Center Focus", News from the Center of Concern, No. 53, March 1983. Tai Amerikos jėzuitų vadovaujamo religinių, socialinių ir pedagoginių studijų tarptautinėje plotmėje centro biuletėnis. Ten JAV vyskupų ganytojiško laiško apie atominį pavojų ir nusiginklavimą proga straipsnyje "Who is misreading whom" trumpai aprašomi du JAV kariniai planai: "The 1982 Five-year Defense Guidance Plan" ir "The Pentagon Master Plan". Pirmasis, kurs cituojamas pažodžiui, sako, kad JAV branduolinis pajėgumas turi pirmauti net ir prasitęsusio karo sąlygomis.

Taigi tie JAV vyriausybės planai įrodo, kad branduolinio karo politika jau yra rimtai planuojama ir ruošiamasi ne vien atbauginimui, bet plataus masto atominiam karui.

Kitas laikraštis "Soul" 1983 m. gegužės - birželio numeryje duoda du įdomius straipsnius. Viename jų rašoma, kaip Fatimos Marijos Mėlynosios armijos vadovybė užsimojo susukdinti naują, įdomų, plataus masto filmą apie Fatimą. Tačiau filmo libreto rašytojas Tom Guggino skundėsi negalįs parašyti jį taip, kad būsiamasis filmas atvaizduotų Fatimą naujai ir kaip labai svarbų dalyką. Tad jis ryžosi to darbo atsisakyti. Tačiau tą pačią dieną jis gavo dr. J. Rand McNally moksliską rašinį apie pasirodžiusią nuostabią pašvaistę, Marijos pažadėtą ženklą, ir galimą ištisu tautų sunaikinimą. Libreto autorius ir jo bendradarbiai, paskaitę tą rašinį, labai nustebo, susijaudino ir po vienerių darbo metų pirmą kartą pajuto, kad jų kuriamas filmas turi tikrai didelį uždavinį ir labai aktualią temą.

Aptvarkęs savo reikalus, libreto autorius tuoj nuvažiavo pas to straipsnio rašytoją McNally ir štai ką sužinojo. Dr. McNally sakosi gavęs laišką iš Mėlynosios armijos vadų, kuriame jis prašomas parašyti savo nuomonę apie nuostabią pašvaistę, pasirodžiusią 1938 m. naktį iš sausio 25 į 26 d. Klausinama, ar ji tik įprastinė šiaurės pašvaistė, ar kokia ypatinga šviesa, galinti būti ženklas, pažadėtas Marijos Fatimoje 1917 m. Laiške buvę ir įvairių pasakojimų bei pareiškimų apie tą nuostabią šviesą, matytą daugelio žmonių visuose šiaurės pusrutulio kraštuose. Buvo paminėti ir dar tebesančios gyvos Fatimos regėtojos Liucijos, dabar vienuolės, žodžiai vietos vyskupui, jog tai Marijos paskelbtasis didelis ženklas.

Libreto autorius žinojo apie tuos išsiuntintus laiškus įvairiems mokslininkams ir apie Marijos žodžius, pasakytus vaikučiams liepos 13 d., būtent: "Karas (I pasaulinis) eina į galą. Tačiau, jeigu žmonės nesiliaus įžeidinėję Viešpaties, nedaug laiko praėjus, prie būsimo popiežiaus prasidės karas, dar baisesnis. Kai matysite vieną naktį apšviestą nepažįstamos šviesos, žinokite, kad tai Dievo duodamas didelis ženklas, jog yra arti pasaulio nubaudimas dėl tiek jo nuodėmių. Tai bus karas, badas, Bažnyčios ir Šventojo Tėvo persekiojimai. Kad tai neįvyktų, ateinu prašyti, kad pasaulį paaukotumėte Nekalčiausiajai mano Širdžiai ir priimtumėte atsiteisimo komuniją pirmaisiais mėnesio šeštadieniais. Jei šie mano prašymai bus išklaustyti, Rusija atsivers ir bus taika. Jei ne — bedieviška propaganda išplatins savo klaidas po visą pasaulį, sukeldama karus ir Bažnyčios persekiojimus. Daug gerų žmonių bus nukankinti. Šv. Tėvas turės daug kentėti, įvairios tautos bus sunaikintos. Bet pagaliau mano Nekaltoji Širdis triumfuos, Šv. Tėvas paaukos Rusiją man, ji atsivers, ir pasauliui bus suteiktas taikos laikotarpis. . ."

Dr. McNally buvo vienas iš tų mokslininkų, kurie darbavosi prie pirmosios atominės bombos sudarymo, yra buvęs MIT profesorius ir dabar darbuojasi Oak Ridge

prie atominės energijos tyrimų. Libreto autoriui jis parodė laboratorijas ir milžinišką aparatūrą. Ją sudarė, kad išbandytų, ar kartais pakankamai didelis atominis sprogimas negalėtų uždegti atmosferos ir taip nuo žemės nušluotų visą gyvybę. Jis yra įsitikinęs, kad tokia galimybė yra. Kai kurie jo draugai mokslininkai su tuo taip pat sutinka.

Dr. McNally pasakoja, kad, gavęs aną laišką su priedais, tuoj pradėjęs viską tyrinėti, tačiau po šešių mėnesių studijų nieko ypatingo neradęs. Bet tuo pačiu laiku jis rašęs laiškus kitiems mokslininkams, didesniems pašvaisčių specialistams. Pagaliau vienas tų mokslininkų, gyvenęs Aliaskoje, parašęs jam, kad iš tikrųjų su ta 1938 metų šviesa ir pašvaiste buvę kažkas neįprasta: ji turėjo tam tikrą raudoną lanką, nepastebimą prie paprastų pašvaisčių. Toks lankas buvo pastebėtas ir per didžiuosius branduolinius bandymus atmosferoje. Tai ji paskatino padaryti to "didelio ženklo" — šviesos smulkmenišką palyginimą su TEAK sprogimu atmosferoje. Štai ką apie tai rašo pats dr. McNally "Soul" laikraštyje: "Ta 1938 m. pasirodžiusi pašvaistė švietė bent dviem milžiniškais šviesos lankais (apie 50 milijonų kubinių mylių apimties), kurie sukėlė baimę tūkstančiams ją stebėjusių žmonių. Vienintelis aukštoje atmosferoje stebėtas ir aprašytas raudonas šviesos lankas buvo po megatoninio TEAK sprogimo 1958 metais. Jį JAV susprogdino 48 mylių aukštyje virš Johnston salos Ramiajame vandenyne. Raudonas lankas buvo apie 100 milijonų kubinių mylių tūrio. Be to, vienas astrofizikas ir kitas geofizikas taip pat informavo mane, kad milžiniški raudoni lankai niekur nebuvo pastebėti prie pašvaisčių. . . Išlaisvinta energija prie 1938 ir 1958 m. šviesų buvo netoli megatono dydžio. Visoje apylinkėje iki 1000 kilometrų nuotolio buvo jaučiama didelė magnetinė audra ir trukdymai".

BRANDUOLINIS URAGANAS

Sovietai paruošė ir 1961 metų gale išsprogdino milžinišką branduolinį įtaisą 58 megatonų dydžio. JAV turbūt taip pat turi

suprojektavusios ir pasigaminusios 100 megatonų atominę bombą, Kruščiovui grasi-
nāčiai pareiškus, kad sovietai turi kitą
savo arsenale.

Kai sovietai 1961 m. darė atominius
bandymus, dr. McNally parašęs du laiškus
vienam rusui mokslininkui. Pirmame laiške
jis padavęs duomenis, kad "kiekvienas 20
m. pločio paprasto oro kubas turi savyje
100 megatonų sulydytos energijos, kuri ga-
li išsilaisvinti, reaguodama į aukštą tempe-
ratūrą. Antrame laiške tarp kitko rašęs:
"Termonuklearinis uraganas turbūt gali
pagimdyti milijoną kartų didesnę jėgą ne-
gu paprasto uragano. Tokiu ginklu gali bū-
ti sunaikintos ištisos tautos.

TAI GALI ĮVYKTI

Savo naujausioje knygoje "Energy from
Heaven and Earth", aprašančioje pirmąjį
atominės bombos bandymą, Edward Teller
rašo: "Tai buvo keletas, kurie man sakė,
kad šis sprogdymas gali susprogdinti pasa-
ulį. Pagal žinomus fizikos dėsnius tai negali
įvykti, bet gali būti kitų dėsnių, kurie
mums dar nežinomi. Ar Viešpaties siųstas
ugnis ir sieros lietus, sunaikinęs Sodomas
ir Gomoros miestus dėl jų piktadarybių,
nebuvo ženklas vėlesnėms generacijoms,
kad, jei žmonės ir tautos nereformuos savo
gyvenimo, pasidarys branduolinė ugnis, ty-
čiomis ar netyčiomis žmogaus sukelta, ir
bus sunaikintos ištisos tautos? Nuo 1961
m. žmogus turi savo rankose tokią galią.
Marija Fatimoje išpėjo žmonės, kad tai į-
vyks, jei žmonės nepasitaisys!"

KAD TAI NEĮVYKTŲ...

Marija, išpėdama apie tą baisią bausmę,
nurodė dvi pagrindines sąlygas, kad tai ne-
įvyktų.

Pirma, kad Šv. Tėvas paaukotų Rusiją
jos Nekaltajai Širdžiai. Popiežius drauge
su viso pasaulio vyskupais tai padarė 1982
m. gegužės mėn. 13 d.

Antra, kad žmonės priimtų atsiteisimo
komuniją pirmąjį kiekvieno mėnesio šešta-
dienį.

Pirmoji sąlyga, nors ir labai pavėluotai,
įvykdyta. Bet antroji?! Juk labai dar ma-

žas tikinčiųjų nuošimtis priima tą atsiteisi-
mo komuniją. Per paskutinį apsireiškimą
Fatimoje 1917 m. spalio mėn. 13 d., tuoj
po vadinamojo "Saulės stebuklo", Marija,
laikydama ištiestus savo škaplierius virš pa-
saulio, prašė, kad žmonės kasdien kalbėtų
rožančių. O kiek žmonių jį kalba kasdien?

Pamažu susidaręs, bet jau plačiai papli-
tęs Mėlynosios armijos sąjūdis skleidžia
Marijos žodį, paskelbtą Fatimoje. Priklau-
syti Mėlynajai armijai visai nesunku, reikia
tik naudoti šiuos "ginklus": paaukoti Die-
vui per Mariją savo kasdieninių pareigų
gerą atlikimą, kalbėti kasdien vieną rožan-
čiaus dalį, pirmaisiais mėnesio šeštadieniais
priimti atsiteisimo komuniją, nešioti Mari-
jos škaplierius arba atitinkamą medalikėlį
— pasitikėjimo, įsipareigojimo ir prisimi-
nimo ženklą.

Spėju, kad daugelis mūsų tautiečių,
ypač per T. J. Bružiko vestas rekolekcijas,
yra įsirašę į Mėlynąją armiją. Tereikia vyk-
dyti duotus pasižadėjimus.

Reikia tikėtis, kad labai daug padės pa-
skleisti po pasaulį Marijos prašymus tas
planuojamas pagaminti filmas. Darbai jau
eina stipriai į priekį. Po to dr. McNally
moksliško rašinio ir jo apsilankymo rašy-
tojas Tom Guggino per porą mėnesių baigė
rašyti filmui libretą. Lou Reda pagami-
no kai kurias to filmo scenas ir pasiuntė
žinovams, Holywoo do filmų gamintojams
ir platintojams. Atsiliepimai buvo labai tei-
giami. To filmo rodymas televizijoje ir ki-
nuose stipriai paveiktų žmones. Tai būtų
ne tiek baisaus atominio karo baimė, kiek
pozityvios pastangos jo išvengti. Žinoma,
toks filmas labai daug kainuoja. Dabar
renkamos aukos. Atsiranda ir dosnių au-
kotojų.

Jeigu Rusija atsiverstų, įvykdžius Mari-
jos prašymus, tai būtų išvengta pasaulio
sunaikinimo, o ir mūsų tėvynei nušvistų
laisvės dienos.

■ Lenkijoje komunistinė vyriausybė nuteisė
dviem mėnesiams kalėti jėzuitą kun. Stefaną Dier-
zeką už tai, kad jis stengėsi padėti nukentėjusiems,
įvedus krašte karo stovį.

ISPŪDŽIAI IŠ "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" KELIONĖS (XI)

GUNDA KODATIENĖ

PASKUTINĖ DIENA PARYŽIUJE, liepos 23 d.

Gaila, kad su Paryžiumi tik paviršutiniškai susipažinome. Juk čia šimtmečiais sukrautų, iš viso pasaulio sutemptų turtų telkinys, o mes tik labai mažai spėjome pamatyti. Jų išgarsėjusios bibliotekos, muziejai, teatrai pasiliko svajonėse ateičiai.

Gėrėjimės miesto elegantiškumu, pastatų meniškumu, dairėmės ir turtingų, elegantiškų paryžiečių, puošnių damų, bet jų nesimatė. Vasara, gal išvažinėję į kurortus, o gal tik milijonierių rajonuose gyvena. Julija aplankė draugę lietuvaitę, ištekėjusią už prancūzo, jau pensininko. Kukliai gyvena už miesto, turi namelį ir džiaugiasi, kad jau išmokėtas.

Paryžius jau seniai išgarsėjęs, o po tautos sutarties Versalyje tapo politiškai judriausias miestas. Valstybių vyriausybių nariai vyko čia tartis, o spaudos atstovai žinių gaudyti. Vyko į čia ir turtuoliai. Paryžius, lyg magiška lazdelė, traukia visus, bet spindi tik tiems, kurie čia atvyksta ištuštinti storų piniginių.

Turėdami šiandien laisvą paskutinę dieną, daugumas pasipylėme gatvėmis. Aplankėme didžiausią labai turtingą Paryžiaus parduotuvę "Galeries Lafayette". Labai patogu, kad iš viešbučio buvo galima pėstiems nueiti. Centrinėje miesto gatvėje du didžiuliai septynių aukštų pastatai ir rūsis. Tiek prekių, tokia žmonių gausybė! Kainos gan aukštos, ypač geresnės rūšies batų ir drabužių. Mūsų jau niekas nevilioja, nes piniginės plonos... Tai tik akis paganėme prie įdomesnių prekių ir išsikvėpinome brangiais prancūziškais kvėpalais.

Kai kas aplankė ir didžiulį vaisių bei daržovių turgų, kur ūkininkai suveža savo augintas gėrybes. Čia viskas pigiau negu krautuvėse, kuriose, pirkdami vaisius, mokėjome dvigubai.

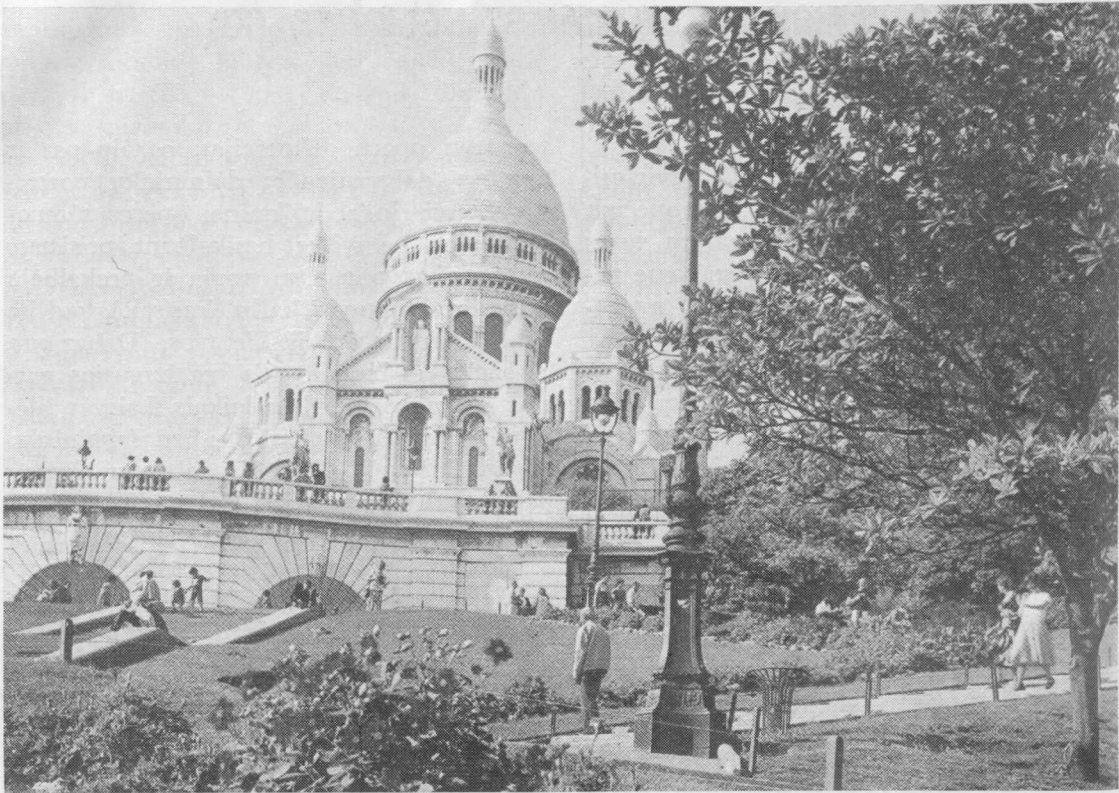
Vasarą opera neveikia, ir operos rūmai buvo uždaryti, bet buvo atidarytas nedidelis teatro muziejus, kuriame buvo įdomu

pamatyti operų dekoracijas, o taip pat ir operose dalyvaujančių dainininkų portretus. Stasei, Jonei ir Janinai operos rūmuose garsiau lietuviškai besikalbant, prisistatė elegantiškas ponas su ponia ir prakalbėjo taisyklinga lietuvių kalba. Pasisakė, kad jie prieš dešimt metų iš Lietuvos. Dabar yra atvažiavę iš Izraelio. Jis yra buvusios garsios nepriklausomybės laikais Laisvės alėjoje Kaune krautuvės Fru-Fru šeimininko sūnus. Pažymėjo, kad jis dabar su žmona kalba lietuviškai, tačiau iš Izraelio nemano išvykti — nori gyventi, kur jam priklauso.

Jos trys aplankė ir Leonardo da Vinci muziejų, pasigėrėjo jo kūriniais, o taip pat aplankė ir Marijos Magdalenos bažnyčią, pastatytą graikų po revoliucijos. Jos labai turtingas vidus. Daugumas mūsų ją tik iš lauko pamatėme, pasigėrėjome gražia išvaizda, kur 52 kolonos simbolizuoja 52 metų savaites.

Kai kurie aplankė ir dail. Kasiulio meno galeriją. Keletas apsilankiusiųjų įsigijo ir jo paveikslų, palaikydami savąjį menininką. Miela, kad pačiame miesto centre, prie garsiosios Concord gatvės, kur netoli yra ir JAV ambasada, mūsų lietuvis dailininkas turi savo galeriją. Jo paties žodžiais tariant, "Kasiulio vis tas pats kūrybinis stilius, dar atsivežtas iš Lietuvos". Už savo kūrybą jis ne kartą yra laimėjęs premijas Prancūzijoje. Artimesnieji pažįstami jį aplankė jo paties bute. Abudu su žmona gyvena kukliai, grynai iš meno.

Paryžius ir visa Prancūzija yra gotikos tėvynė. Toji gotika daugiausia atsispindi pilyse ir bažnyčiose. Visur pastebimas būdingas aukštyn kilimo ritmas, net ir vidaus proporcijose į akis krinta aukštis. Tiek pilyse, tiek bažnyčiose buvo statomos iš vietinės lengvai apdailinamos statybinės medžiagos — tašyto uolos akmens, smiltainio. Naudodami šią medžiagą, architektai galėjo įvykdyti puošniausius skulptūrinius sumanymus. Todėl Paryžiuje ir matėme tiek daug įdo-

Jėzaus Širdies bažnyčia ant Montmartre kalvos.

miausių pastatų su puošniausiais meniškais pagražinimais.

Nors kartais ir sunku suprasti kai kurių meno paminklų idėjas, bet vis tiek jais džiaugiesi, gėriesi, vertini to laikotarpio meną. Mums Lietuvoje lauko akmenys ir plytos labai riboja bet kokias plastines galimybes, dailinant pastatus, todėl liaudis savo kūrybinius sugebėjimus stengėsi išreikšti medyje.

PALIEKAME PARYŽIŲ, liepos 24 d.

Sudiev Prancūzija, sudiev Paryžiau! Rieda mūsų autobusas plačiomis gatvėmis aerodromo link. Metame paskutinį žvilgsnį į meniškus pastatus, išdidžius tiltus, rėkiančias reklamas.

Jei pas mus televizijoje tualetinį popierių įkyriai reklamuoja, kad jis minkštas, tai čia ant sienų milžiniško dydžio reklamos su susodintais vaikais ant naktinių puodukų. O kiek apnuogintų merginų rek-

lamų, kviečiančių į naktinius klubus! Tai vis paryžietiški atspindžiai.

Skrendame vėl į Madridą. Čia jau trečią kartą lankomės, tai atrodo toks savas, pažįstamas, kurį ilgai prisiminsime su jo plačiomis medžiais apšodintomis alėjomis, nepaprasta architektūra, žydinčiais balkonais.

Apsistojame tame pačiame elegantiškame Cuzco viešbutyje. Kaip gera — turime visą pusdienį laiko, tad galime dar pasižvalgyti po miestą. Mudu su vyru pasitenkinome pėsti apėję nemažą rajoną. Nusivylėme, kad visos krautuvės, net ir maisto, buvo uždarytos. Mat šeštadienio popietę jau nuo antros valandos ispanai pradeda švęsti.

Daug kas važiavo į miesto centrą, nes labai patogus ir pigus susisiekimas autobusu. Autobusas sustodavo prie pat mūsų viešbučio ir nuveždavo į patį miesto centrą. Ispanai ne tik mandagūs, bet ir labai

draugiški. Kartą Rima ir Stella, važiuodamos į miestą, sustojimo vietoje paklausė kelio vieną vidutinio amžiaus moteriškę. Truputį mokėdama angliškai, ji ne tik paaiškino, koku autobusu važiuoti, bet ir padavė abiem bilietėlius, joku būdu neprimindama už juos pinigų.

Pasivažinėję po miestą ir neradę atidarytų krautuvių, visi anksčiau sugrįžo. Buvo malonu paskutinį vakarą pabendrauti — juk tiek bendrų išpūdžių ir tiek kalbų... Gaila, kad šis vakaras jau paskutinis. Susirinkome paskutinės vakarienės viešbučio valgykloje. Mūsų vadovai, tėvas Vaišnys ir Aleksas, norėdami mus dar geriau nuteikti, prie puikios vakarienės visus pavaišino ir ispanišku vynu. Vadovai nuoširdžiai pakalbėjo, padėjo ekskursantams, o mes vadovams už gerai suorganizuotą ekskursiją, už maloniai praleistas tris savaites, taip pat padėkojome, paplojome ir sudainavome Aldonos ir Danos sukurtą dainą:

Ačiū mūs vadovams,
Ačiū jums visiems
Už praleistą laiką
Pasakų kraštuos...

Pasveikinome ir Alfą su Vladu jų vestuvinės sukakties proga, o taip pat Albiną jo 70 m. amžiaus proga. Sukaktuvininkams sudainavome "Ilgiausių metų".

Kitame valgyklos kampe vakarieniavo žydai iš Izraelio, atvykę į Ispaniją savaitę pabūti Madride ir savaitę Majorkos saloje. Susidraugavome ir su jais. Jie dainavo žydiškai, mes lietuviškai, vieni kitiems plojome. Įsijungė į tą nuotaiką ir jauni uniformuoti kelneriai. Jie visiems paplojo ir padainavo "Valencia", net tarp stalų šokinėdami. Netikėtai pasijutome kaip jaukiame naktiniame klube. Deja, visi geri dalykai baigiasi, ir mums reikėjo skirstytis, nes buvo vėlus vakaras — buvo laikas eiti ilsėtis prieš ilgą kelionę.

PASKUTINĖ DIENA ISPANIJOJE, liepos 25 d.

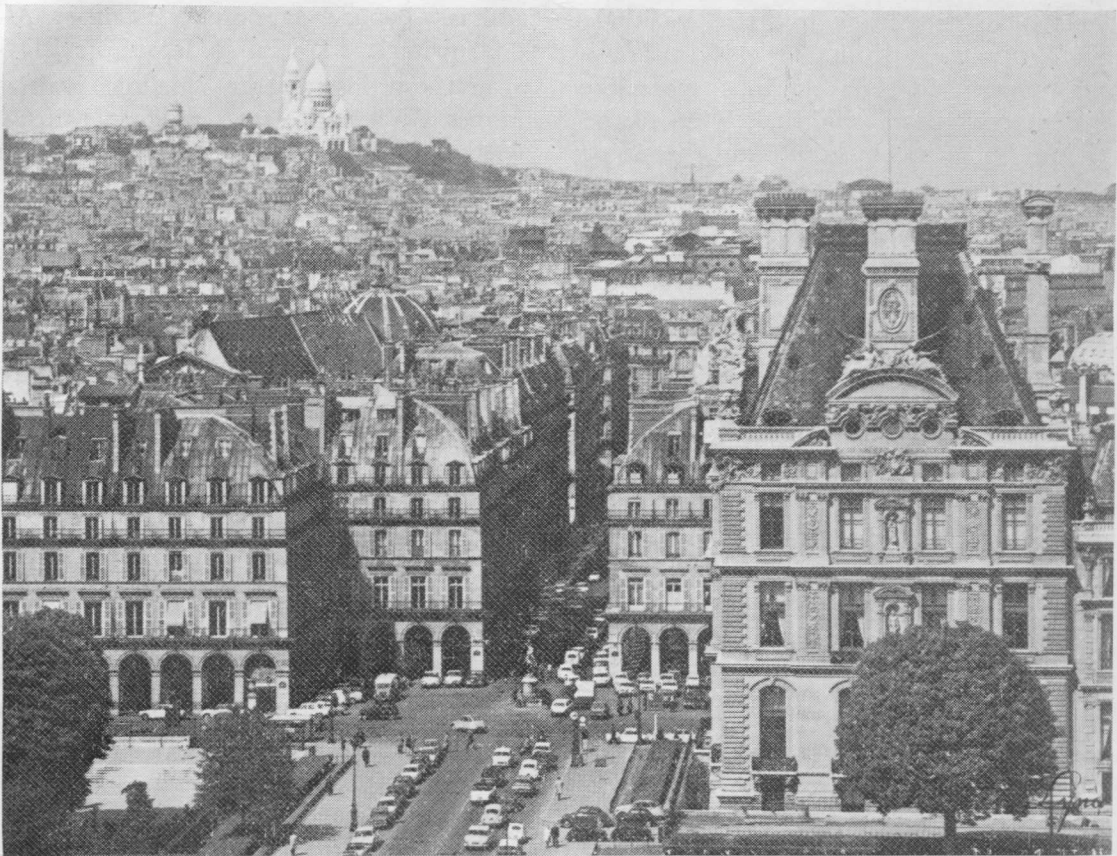
Pasistiprinę labai gerais pusryčiais, rinkomės į "kilmingųjų" kambarį sekmadienio mišioms. Tėvas Vaišnys atlaikė paskutines mūsų kelionės mišias. Maldas skaitė Gim-

žauskas. O mūsų dainininkės Dana su Aldona, pritariant Kaziui jo Ispanijoje išgytu muzikos instrumentu, giedojo įvairias giesmes. "Viešpatie, tavo rankose paliekame savo vargus" ir kitos giesmės skambėjo jautriai. Mes visi pritarėm. Pamoksle T. Vaišnys priminė, kad visi turime dėkoti Dievui už globą kelionės metu ir paprašyti, kad visi laimingai grįžtume į savo namus. Užbaigai visi sugiedojome Marijos Liurdo giesmę.

Susikaupe grįžtame į savo kambarius, susidedame paskutinius daiktus ir pasiruošiamo grįžimo kelionei. Dar paskutinės nuotraukos prie viešbučio, paskutinis su-

Šv. Petro bažnyčia, statyta 11-12 šimtmečiu Montmarte kalvoje. Ji yra laikoma Jėzuitų ordino gimimo vieta.

Paryžius. Piramidžių aikštė. Viršuje — Montmartre kalva.

diev simpatiškiems tarnautojams, ir sėdame į autobusus, kurie mus veža į aerodromą. Dar paskutiniaisiais žvilgsniais atsiveikiname su miela Ispanija, gražiuoju Madridu. Kiek nuotykių ir atminimų pasiliks dar ilgai mūsų mintyse! Jaučiamės tikrai dvasiškai praturtėję, tartum su savim vežtumės matytas istorines meno brangenybes, anų laikų sukurtas fantastiškas formas.

Kaip gera, kad menas netelpa tautinio uždarmo formose, bet liejasi per kraštus, nes kiekvienos tautos menas klostėsi, ne tik įgydamas savitus tautinius bruožus, bet ir pasisavindamas tam tikras kitų tautų savybes. Todėl keliaudami ir stebėdami kitų tautų meno savybes, dažnai randame ir savojo meno dalelytę.

Aerodrome gerokai palaukus, vadovai mums išdalino skridimo bilietelius. Turėdami laiko, dar stengėmės už likusius pini-

gus ką nors nusipirkti: kas ispaniškų cigarečių, kas kvėpalų, bet gal daugiausia pirkome stipriųjų gėrimų, kurių kaina čia pusiau mažesnė negu Amerikoje. Ir vėl didžiu Iberia linijos lėktuvu skrendame per Atlantą. Pilni įspūdžių klegame be sustojimo. Gurkšnojame, ko tik širdis geidžia, pasistiprindami skaniu lėktuvo valgiu. Nė nepajutome, kaip pasiekėm Niu Jorką.

Šiame žmonių skruzdėlyne tik žiūrėk, kad nepasimestum. Vienus tikrina iš pagrindų, viską atidarydami ir iščiupinėdami, bet mūsų ekskursantams pakako parodyti užpildytas blankas, ką vežame. Atsiėmėme lagaminus ir susiskirstėme grupėmis, kas į kur skrenda. Mums, vykstantiems į Miami, teko laukti 4 valandas. Atsigaivinę bufete, atsėdome prie lango ir stebėjome kylančius lėktuvus. O jie kilo, beveik

KRISTAUS IR KIEKVIENO ŽMOGAUS GUNDYMAI

A. MAURAGIS

Kristus mėgo kalbėti palyginimais ir metaforomis. Galbūt ir Kristaus gundymą dykumoje reikia metaforiškai suprasti. Daugelyje Šv. Rašto pasakojimų reikia gilintis į pagrindinę norimą pasakyti mintį, bet ne į išorines aplinkybes.

Apaštalai dažnai Kristaus kalbos nesuprasdavo ir klausdavo paaiškinimo. Visi trys evangelistai sinoptikai nepasako nei kada, nei kur Kristus jiems kalbėjo apie šį nepaprastą įvykį. Taip pat nežinome, ar jie jį suprato, ar reikėjo paaiškinti. Bet tai nėra svarbu. Čia ne faktas mums svarbu, bet jo esmė. O ta esmė, ta pagrindinė Kristaus norėta pasakyti mintis yra aiški.

Pagal apaštalų ir kitų mokinių galvoseną, Kristaus mokslas sukosi apie juos pačius ir apie žydų tautą, o Kristus juk kalbėjo visai žmonijai ir visiems laikams, todėl daug dalykų jo klausytojai nesuprato. Kadangi Kristus kalbėjo visai žmonijai ir visiems laikams, tai atėjo laikas ir mūsų eros žmonėms Kristaus mokslą naujai persvarstyti ir galbūt kai ką kitaip suprasti, negu senoje tradicijoje buvo mėginama aiškinti.

Nuo pat žmonijos lopšio žmogus buvo ir tebėra tvirtai valdomas egoizmo. Ant šito pagrindo išaugo ir mūsų civilizacija.

---

nesustodami. Matėme įvairius tarptautinius lėktuvus, kurių pirmiau niekad nebuvome matę.

Laimingai visi sugrįžome. Taip ir užsibaigė ši įdomi vadovų labai gerai suorganizuota kelionė, bet man ji tebesitęsė iki dabar, kol parašiau paskutinį straipsnį. Žinoma, aprašant sunku perduoti tuos vaizdus, tuos istorinius meno turtus, tą visą grožį, ką matėme, tą nuotaiką, kurią pajutome ir kiekvienas savaip išgyvenome. Kam įdomu istorija, menas, kitų tautų kultūra, gyvenimo būdas bei papročiai, reikia keliauti, kol esi pajėgus. Vėliau gali dar būti pinigų, bet kojos jau gali nenešti.

Egoizmas, kad ir nėra pats savyje blogybė, nes yra natūrali gamtos priemonė apsaugoti gyvių rūšis nuo išnykimo, tačiau žmoguje, proto galios paveiktas, jis tapo visų blogybių blogybe: per jį pasaulis tapo ašarų pakalne, per jį žmogus pateko į vergiją, per jį pasaulis gali susilaukti katastrofos. Žmogus savo egoistiniu alkiu tapo bailsus pats sau. Tuo būdu iškilo reikalas žmogui išsilaisvinti iš savęs.

Kristus atėjo į pasaulį žmogaus išlaisvinti iš nuodėmės, išlaisvinti pasaulio iš egoistinio teroro. Atėjo jis kaip tik tada, kai žmogaus dvasinės galios buvo pasiekusios tokią aukštumą, kad galėjo suprasti jo atėjimo reikšmę pasauliui. Pirmieji krikščionys 300 metų ta evangelijos dvasia gyveno. Kas atsitiko vėliau, tegul kalba istorija, o mes grįžkime prie Kristaus gundymo.

Kristaus susitikimas su šėtonu dykumoje turi esminės reikšmės pasaulio likimui. Šiame susitikime šėtonas atstovauja senajam pasauliui, o Kristus — artėjančiai Dievo karalystei.

Išbuvęs 40 dienų dykumoje, Kristus buvo alkanas ir visai nieko neturintis. Ši padėtis jo prigimtyje iššaukė norą *turėti*. Jis galėjo padaryti stebuklą ir turėti duonos iš akmens, bet šią pagundą jis atmetė, nes ne viena duona žmogus yra gyvas, bet kiekvienu Dievo žodžiu.

Velnius nenustojo gundęs: "Visa tai aš tau atiduosiu, jei, parpuolęs ant žemės, pagarbinsi mane". Bet Kristus atsisakė turėti tuos turtus ir velnią pavarė: "Eik šalin, šėtone!" Čia Kristus pasauliui parodė, kad žmogui svarbu ne *turėti*, bet *būti*. "Nekraukite sau lobių žemėje, kur kandys ir rūdys ėda, kur vagys išilaužia ir vagia. Verčiau kraukite sau lobį danguje, nes kur tavo lobis, ten tavo širdis" (Mt 6,19-21).

Kalbant apie civilizaciją, lengva suprasti, kad kitokia ir negalėjo būti civilizacijos pradžia, kaip egoistinė ir materialistinė, bet

AR KRIŠNA NĖRA SEKIMAS KRISTUMI?

VYT. BAGDANAVIČIUS

po Kristaus ji turėjo persilaužti į idealistinę Dievo karalystę. Kas atsitiko, kad neįvyko, kas turėjo įvykti? Gal per trumpas 2000 metų laikas civilizacijai pakeisti pagrindus? Ne laikas kaltas, bet žmogus, pa-neigęs Kristų. Žmogus, ar jis bus tikintis ar netikintis, išgyvena tuos pačius Kristaus gundymus dykumoje, bet retas, labai retas, kuris atsisako *turėti*. Pagundos tokius žmones nugalė.

Civilizacija nėra aklas evoliucijos produktas, ji yra sąmoningų žmogaus galių dvasinis kūrinys, kūrybinio proceso rezultatas. Todėl atsakomybė už ją tenka pačiam žmogui, pagal lietuvišką patarlę — kaip pasiklosi, taip išsimiegosi.

Didžiojamamės savo aukšta civilizacija, bet ne visi suprantame, kur ji mus veda, koks likimas jos pačios laukia. Esame įžengę į technologijos amžių, kur žmogus jau nieko nebereiškiantis skaitmuo. Šios civilizacijos šūkį anglai taip yra išreiškę: "If one has nothing, one is nothing".

Kristaus laikais žmogus, nieko neturintis, buvo dar šio to vertas, jis turėjo bent vergo kainą, bet mūsų laikų civilizacijoje nieko neturintis žmogus praranda visą savo vertę. Šioje sistemoje, kai vieni tampa nieku, o kiti milijonieriais, vieni skursta, o kiti nežino, kur savo turtus dėti. Reikia didelio fizinio ir dvasinio pasaulio sukrėtimo, kad žmogus išsigąstų ir suprastų, kad senuoju keliu jau nebėra kur toliau eiti, kaip tik į pražūtį. Štai kur turime sustoti ir pagalvoti, kol dar nėra vėlu grįžti prie Kristaus — pasirinkti *būti* ir atimesti *turėti*. Meilė žmogui, pagarba žmogaus gyvybei yra pagrindinės normos, ant kurių galima statyti naująjį pasaulį ir laukti Dievo karalystės.

■ Jogailos vardo Krokuvos valstybinis universitetas suteikė popiežiui Jonui Pauliui II garbės daktaro laipsnį. Pirmas atvejis šio universiteto 600 m. istorijoje, kad garbės doktoratas buvo suteiktas visų penkių universiteto fakultetų siūlymu.

■ Notre Dame universitete Kapinių puošimo dienos proga buvo charizmatikų suvažiavimas, kuriame dalyvavo apie 11.000 tikinčiųjų.

Kartą vienas mano bendradarbis, paskaitęs knygą apie Krišnamurti, vieną iš dabar Amerikoje plačiau platinamų mistikos knygų, klausė apie ją mano nuomonės. Atrodo, kad jis norėjo pasakyti, jog krikščioniškų vertybių esama ir šalia krikščionybės.

Šis pasikalbėjimas ir kiti panašūs verčia mus geriau pažinti ne tik krikščioniškas vertybes, bet ir tai, kas darosi visoje žmoniijoje. Užsidarymas savyje ir nekreipimas dėmesio į kitus nebūtų tinkama laikysena krikščionišku požiūriu. Tai verčia ir mane grįžti prie mano minėto draugo klausimo ir labiau įsigilinti į indiškos kultūros paminklus.

Pirmiau esu domėjęsis labai senais indiškos kultūros raštais, vadinamais upanišadomis, apie kurias mano pastabos buvo paskelbtos "Drauge" nuo 1969 m. gruodžio 1 d. iki 1970 m. sausio 27 d. Vėliau iš jų esu padaręs atspaudą, pavadintą "Indijos religinė išmintis, upanišadų studijos". Ji yra gaunama "Drauge" arba pas autorių. Tačiau tai neduos atsakymo į Krišnamurti klausimą.

Krišnamurti personažas yra susikūręs ant Krišnos pagrindo, kuris yra pagrindinis personažas plačiai žinomos religinės indų poemos "Bhagavat Gita". Tačiau ši poema yra vėlyvas, jau pokrikščioniškų laikų kūrinys ir, kaip matysime, yra pagrindo manyti, kad jis pasisavinęs kai kurių Kristaus bruožų, ypač iš Jono evangelijos.

TRUMPAS "BHAGAVAT GITA" TURINYS

Poema pasakoja, kaip dvi pusbrolių kariuomenės yra sustojusios viena prieš kitą lemiamai kovai. Vienai pusei vadovauja Arijuna, o jo kovos vežimo vairuotojas yra Krišna, dievas, nužengęs į žemę nuo pilnaprasmio Dievo. Krišna įvairiais pareiškimais išdėsto savo dorines ir religines pažiūras. Jis pasisako, kad viskas yra sukurta

per jį. Jis yra gelbėtojas iš gimimo ir mirties jūros. Pilnas Krišnos pažinimas žmogui yra neįmanomas. Tačiau jį galima laimėti, vykdamas gerus darbus. Mažo išmanymo žmonės garbina pusdievius. Demonai pavydi aukščiausiam asmeniniam Dievui, tačiau jie negali nugalėti Krišnos. Tikėjimas, kuris remiasi aistra, neišmanymu ir gerumu, nėra pilnaprasmiškas tikėjimas. Krišna pasisako už maldos reikšmę ir celibatą. Aukojimas, meilė ir atgaila yra vertingi dalykai. Įsakytos pareigos turi būti atliktos, tačiau darbininkas, per daug prisirišęs prie darbo, yra pasmerktas liūdesiui. Geriau dirbti savo darbą, nors ir netobulai, negu dirbti kito darbą tobulai.

Tokios yra minčių nuotrupos, kurioms atstovauja Krišna likiminės kovos akivaizdoje. Ta kova vyko tada, kai priaugo per daug žmonių.

NESTORINĖS KRIKŠČIONYBĖS ĮTAKA AZIJOJE

Ieškant šios poemos ryšio su krikščionybė, mums negali pagelbėti vakarų krikščionybė: nei lotyniška, nei graikiška. Tačiau šiam klausimui aiškinti gali pagelbėti vadinamoji nestorinė krikščionybė, kuri savo pradžią gavo iš to, kad Konstantinopolio patrijarcho Nestorijaus pažiūros apie dvi Kristaus prigimtis, bet nepakankamą jų vienybę, buvo pasmerktos Efezo susirinkime 431 metais.

Nestorijus su savo sekėjais pasitraukė į šiaurines Irano ir Irako sritis, išvystydamas toli pasiekusią apaštalinę veiklą. Ištaisais šimtmečiais nestorinė krikščionybė yra buvusi labai aktyvi. Tai liudija buvusių krikščioniškų bendruomenių kapų paminklai. Iš jų galima paminėti krikščionių kapines Afganistane. Rašydamas apie nestorinės bažnyčios misijinę veiklą, skotų bažnyčios kunigas John Stewart, ilgai apaštalavęs Indijoje, praneša, kokią įtaką ši krikščionybė yra turėjusi poemos "Bhagavad Gita" atsiradimui.

"BHAGAVAT GITOS" KILMĖS TEORIJA

John Stewart, remdamasis Indų astronomijos tyrinėtojo Bentley duomenimis, rašo, kad bramanai taip buvo sukręsti

krikščionybės pažangos Azijoje, kad priėjo prie išvados, jog reikia į ją reaguoti. Nieko nedarant, bramanams tektų prarasti savo įtaką. Pasak Bentley, jie nutarė, kad reikia išrasti panašų Dievo įsikūnijimą į Kristaus ir jį pristatyti visuomenei, kaip asmenį, nesantį labai skirtingą nuo Kristaus. Tokiu atveju bramanai galėtų pasirodyti net pranašesni už krikščionis, pripažindami ne vieną Krišnos įsikūnijimą, bet keletą. Mat tikint indų transmigracijos teoriją, tas pat žmogus gimsta pasaulyje keletą kartų. Maža to, jie galėtų įrodyti, kad krikščionys laikosi nuostatų, kurie iš tikro yra Krišnos. Dėl tos priežasties indams nėra reikalo laikytis kastoms nepriklausančių žmonių (t.y. krikščionių) mokslo. Tokia yra Bentley hipotezė apie "Bhagavat Gitos" kilmę. Be to, remdamasis indų astrologija, jis tvirtino, kad Krišnos legenda nebuvo sukurta anksčiau negu 600 ir 750 m. po Kristaus (J. Stewart. Nestorian Missionary Enterprise, 1961. Edinburgh ir Kerala state Indijoje, 245-246 psl.).

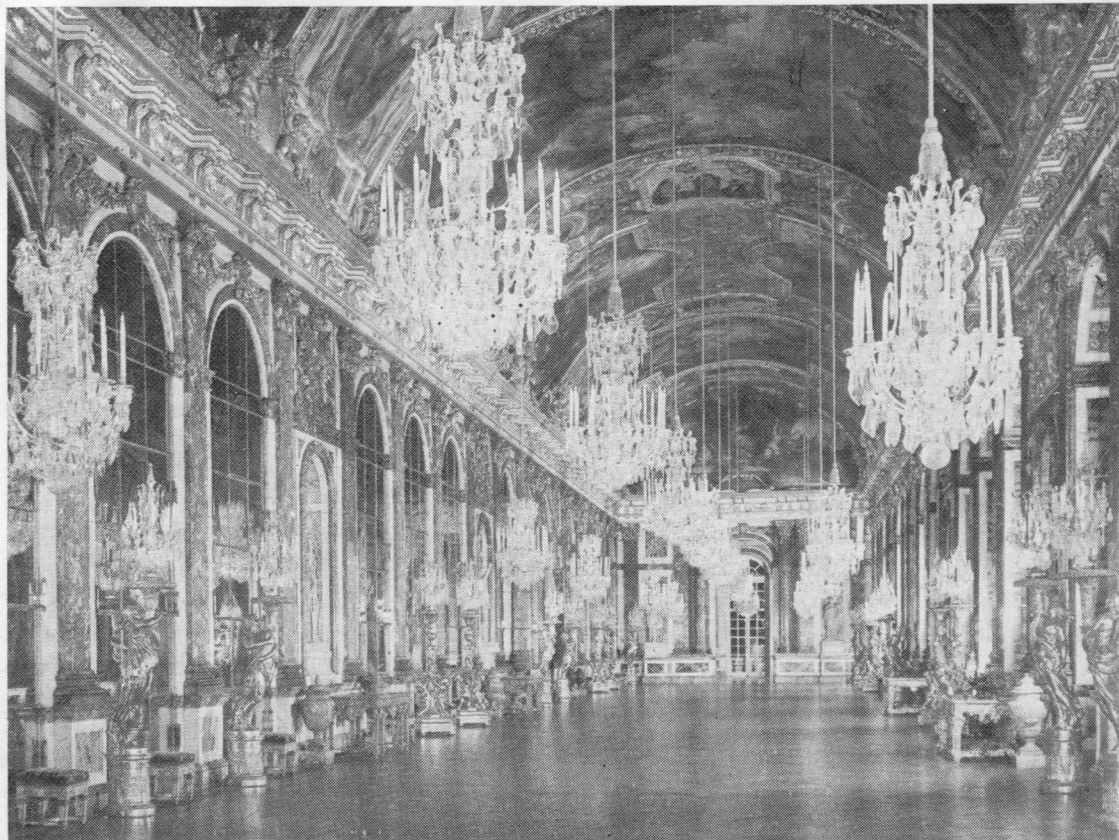
Toliau Stewart cituoja Yale universiteto sanskrito kalbos profesorių Hopkins, kuris randa daug į akis krintančių panašumų tarp šv. Jono evangelijos ir Gitos. Tuos panašumus jis yra išrinkęs. Mes juos čia toliau paduosime ištisai.

Kalbant apie Gitos ir evangelijų panašumus, galima prijungti Berlyno sociologijos profesorių Weberį. Jis gana daug studijavo Indijos kultūrą. Pasak jo, negalima išvengti panašumo išpūdzio tarp Gitos ir evangelijų.

Stewart, suminėdamas šiuos duomenis ir manydamas, kad nestorinė krikščionybė savo misijine veikla yra buvusi labai aktyvi, nes buvo pasiekusi net Japoniją, Krišnos poemos nelaiko krikščioniška. Jis ją vadina krikščionybės atplaiša (by-product).

SV. JONO EVANGELIJOS IR KRISNOS POSAKIŲ PANAŠUMAI

Susipažinsime dabar su šv. Jono evangelijos ir Krišnos posakių sugretinimais ir su pora šv. Jono Apreiškimų posakių. Gitos tekstas yra patikrintas su naujuoju jos

Versalis. Veidrodžių salė.

leidimu, kuriam įvadą parašė garsusis trapiastas Tomas Merton. Jis apie Gitos panašumus su evangelija neužsimena (The Bhagavat Gita as it is, by Swami A. C. Bhaktivedanta, Collier Books, New York, 1968).

Mertonas dėmesį kreipia į tai, kad Gita, atrodo, pateisina karą, kai tuo tarpu šiandien pasaulis yra atsidėjęs prievartos filosofijos svarstymams. Į Gitą Merton linkęs žiūrėti, kaip į transcendentines žaidynes ar kaip į kosminį šokį, kurį žmogui tenka šokti. Jam rūpi šios poemos santykis su Camus nihilistinėmis dramomis. Manome, kad nešališkas šios poemos skaitymas vargu toki klausimą iškeltų. Apskritai, Mertonas šioje poemoje nori matyti žmogaus pastangas vykdyti savo, o ne kito valią. Jis linkęs šioje poemoje išvelgti sąryšį su Kinijos religine sąvoka Tao. Tačiau tai dar mažiau įtikina. Dėl to palikime šias Merto-

no mintis ir susipažinkime su Krišnos ir šv. Jono evangelijos sugretinimais.

Pirmiausia kursyvu pateiksime šv. Jono evangelijos posakius, o tuoj po jų paprastu šriftu — Krišnos.

Jis buvo pasaulyje, pasaulis per jį padarytas, bet pasaulis jo nepažino. Jis atėjo pas savuosius, bet savieji jo nepriėmė (Jn 1,10-11).

Kvailiai išjuokė mane, kai aš nužengiau, kaip žmogiška būtybė. Jie nepažino mano antgamtinės prigimties ir mano aukščiausios valdžios viskam, kas yra (Gita 9, 11).

...kad kiekvienas, kuris į jį tiki, nepažūtų (Jn 3,16).

...tai yra mano pažadas, kad man atsidavęs niekada nepažūtų (Gita 9,31).

Visa per jį padaryta, kas padaryta, ir be jo nepadaryta nieko (Jn 1,3).

Aš esu gimdanti sėkla visų egzistencijų. Nėra būtybės, judančios ar nejudančios, kuri galėtų egzistuoti be manęs (Gita 10, 39).

Mano tėvas darbuojasi lig šiolei, todėl ir aš darbuojuosi (Jn 5,17).

Nieko nėra man įsakyta visose trijose planetinėse sistemose. Nei aš ko noriu, nei man ko trūksta, tačiau veikiu (Gita 3,22).

Jūs tyrinėjate Raštus... Tie Raštai tikrai liudija už mane (Jn 5,39).

Per visas vedas aš esu pristatomas... Aš žinau vedas, kokios jos yra (Gita 15,15).

Kas išgirdo iš Tėvo ir pasimokė, ateina pas mane (Jn 6,45).

Tie, kurie garbina pusdievius, gims iš jų, o tie, kurie garbina mane, gyvens su manimi (Gita 9,25).

Aš žinau, iš kur esu atėjęs ir kur einu. O jūs nežinote, nei iš kur aš atėjęs, nei kur einu (Jn 8,14).

Daug daug gimimų savo ir jūsų perėjęs. Aš juos visus atsimenu, o jūs negalite atsiminti (Gita 4,5).

Iš tiesų, iš tiesų sakau jums: kas laikysis mano žodžio, neragaus mirties per amžius (Jn 8,51).

Tas kuris pažįsta antgamtinę mano pasirodymo ir veikimo prigimtį, nesiremia kūnu, neatgimsta vėl šiame medžiaginiame gyvenime, bet įgyja mano amžiną gyvenvietę (Gita 4,9).

Tada žydai jam sakė: "Dar neturi nė penkiasdešimt metų ir esi regėjęs Abraomą?" (Jn 8,57).

Arijuna tarė: "Saulės dievas Vivasan yra senesnis už tave. Kaip aš galiu suprasti, kad pradžioje tu išmokei jį to mokslo?" (Gita 4,4).

Jėzus jam sako: "Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas" (Jn 14,6).

[Aš esu] tikslas, palaikytojas, liudinin-

Versalio rūmai.

kas, namai, priebėga ir brangiausias draugas (Gita 9,18).

Aš esu Pirmasis, ir Paskutinysis, ir Gyvasis... ir turiu mirties ir mirusiųjų pasaulio raktus (Apr 1,17-18).

Aš esu visos kūrinijos pradžia, ir pabaiga, ir vidurys (Gita 10,32).

Aš esu Alfa ir Omega, Pirmasis ir Paskutinysis, Pradžia ir Pabaiga (Apr 22,13).

Iš raidžių aš esu raidė A, ir iš junginių aš esu dvilypis žodis (Gita 10,33). Aš esu naikinanti mirtis ir gimdytojas visų, kas yra (Gita 10,34).

O kas mane myli, tą mylės mano Tėvas, ir aš jį mylėsiu ir jam apsireikšiu (Jn 14,21).

Visiems, kurie man pasiduoda, aš atinkamai atlyginsiu (Gita 4,11). Visiems, kurie yra vienybėje su manimi, aš esu jiems brangus, ir jie yra man brangūs (Gita 7,17).

[Duos jums] Tiesos Dvasią, kurios pasaulis neįstengia priimti, nes jos nemato ir nepažįsta (Jn 14,17)...

Aš neapsireiškiu kvailiui ir neišmanėliui... paklydęs pasaulis manęs nepažįsta (Gita 7,25).

Aš esu karalius. Aš tam esu gimęs ir atėjęs į pasaulį, kad liudyčiau tiesą (Jn 18,37)... kad pasaulis per jį būtų išgelbėtas (Jn 3,17).

Kas tūkstantmetis aš ateinu išlaisvinti teisiųjų ir sunaikinti blogųjų, lygiai ir atstatyti religijos principus (Gita 4,8).

O amžinasis gyvenimas — tai pažinti tave, vienintelį tikrąjį Dievą ir tavo siųstąjį Jėzų — Mesiją (Jn 17,3).

Kas pažįsta mane, kaip negimusį, be pradžios, visų pasaulių Valdovą, tas, nesukladintas žmonių, yra išlaisvintas iš visų nuodėmių (Gita 10,3).

KUO GITA SKIRIASI NUO TIKROS INDIŠKOS GALVOSENOS?

Susipažinus su šiais duomenimis, gali kilti klausimas, kaip šiandieninė Indijos šviesuomenė žiūri į "Bhagavat Gitos" santykį su kitais Indijos mokymais. Tam tikslui pasinaudosime B. S. Gauchhwal studi-

ja, skirta tyrinėti šios giesmės tobulybės sąvokos panašumui su Kanto mokslu (The Concept of Perfection in the Teachings of Kant and the Gita. Delhi, Motilal Banarsidas, 1967).

Mes čia negalime pasekti autorium ir gilintis į šios giesmės santykius su Kantu dėl keleto priežasčių. Visų pirma dėl to, kad, kaip jis pats sako, Kantas ne visiškai atstovauja krikščioniškai tobulybės sampratai, o mums čia rūpi šios poemos ryšys su krikščionybe. Ir antra, atrodo, kad daugiau būtų pagrindo domėtis, ką Kanto galvosena turi bendra su bendrine Indijos galvosena, negu su tais ypatumais, kuriuos galima pastebėti Gitoje. Dėl to mes čia tik pasidomėsime tuo, kokius skirtumus B. S. Gauchhwal pastebi tarp Gitos ir bendrinės Indijos galvosenos. Pagrindinis skirtumas tarp tų sistemų yra tas, kad Gita pripažįsta aukščiausią būtybę (78 psl.). Kitas tolygios reikšmės skirtumas yra tas, kad Gita pripažįsta sielos išikūnijimą individualioje prigimtyje ir į individualybę nežiūri, kaip į praeinantį dalyką (79 psl.). Šalia to Gita daro pataisą indiškai galvosenei, nesilaikydama jos pažiūros, kad pasaulis yra nepataisomai blogas. Gita skatina drąsą nugalėti pasaulio apraiškas (81 psl.).

Tačiau apskritai autorius stengiasi įrodyti, kad vienybė tarp Gitos ir Sankhya (tradicinis Indijos mokslas) yra galima. Tą savo pažiūrą jis remia tuo, kad neigiamai suprastos Gitos tobulybės (t.y. žmogaus ydos, kurias reikia nugalėti) yra tos pačios, kaip Sankhyos (87 psl.). Tačiau jis prikiša Gitai, kad ji savo teigimus nepakankamai filosofškai pagrindžia (111 psl.).

Hinduistinė galvosena yra plačiai žinoma savo dualizmu. Ji pripažįsta gėrio ir blogio principus, kurie stovi tarpusavio kojoje ir niekad nėra suderinami. "Tačiau Bhagavat moko, kad tiesa nėra dvilypė, o jei ir dvilypė, tai sudaranti vietos (žmogaus pamaldumui" (116 psl.). "Gitos savitas įnašas glūdi ten, kad ji susintetina tuos du idealus (turbūt žemišką ir antgamtinį)... Ji pabrėžia du dalykus: ir pasaulio

TU GIRDI NEBYLIO ŽODĮ

Buvusi SIBIRO TREMTINĖ

Raupsuotieji Tau rodė savo žaizdas, akieji šaukėsi Tave, ir Tu negalėjai praeiti jų nepasigailėjęs. Bet šitas kurčias nebylys — kaip jis suprato Tavo galią ir kuo laimėjo Tavo pasigailėjimą? Be žodžio stovėjo jis prieš Tave ir vis tiek liko išgirstas.

Kaip gera, kad Tu girdi nebylio žodį. Juk būna, kad stoviu prieš Tave daugiau negu nebylys — net be minties, be jausmo. Galvoju apie Tavo atėjimo valandą, renku žodžius, dėkojimo ir maldavimo, noriu išsakyti visą širdies gėlą, kurios nepasakysi žmogui; visą nerimą, ateities baimę... Bet kai ateini, Tu randi kurčią nebylį, šaltą ir abejingą, lyg pakelės akmenį. Ir lieka tokia sunki Tavo atėjimo valanda.

Bet, Dieve mano, galbūt Tavo gerumas mano lūpas padaro nebylias? Juk prikalbu begalę žodžių, prašymų, ir daugelis jų tikriausiai neprotingi, prieštarauja vienas kitam. Labai gali būti, kad prašau sau nelaimės. Kaip galima patarti ar diktuoti Dievui?!

O visi kiti mano žodžiai — ak, net nesąmoningai jie suklasifikuoti. Pataikaujantys galingesniai, neatlaidūs žemesniai, labai tylūs atsiprašymo ir kokia daugybė gražių ir garsių, kai reikia teisintis, kaltinti, pašiepti...

Dieve, didelė ir brangi Tavo dovana — žodis. Bet kokia ji nelengva ir pavojinga...

---

išsižadėjimą, ir aktyvų dalyvavimą jame, atliekant visuomenines pareigas" (118-119 psl.).

Būtų mums per drąsu leisti į išorines tokios plačios dvasinės kultūros studijas, kaip hinduizmas, ir jungtis į išorines jų diskusijas. Mūsų tikslas čia yra tik atkreipti dėmesį į tai, kad galbūt iš tikro Gita yra tam tikrų krikščioniškų pažiūrų įjungimas į šią kultūrą. Taip manyti skatina profesoriaus B. S. Gauchhwal svarstymai apie Gitos mokslą, palyginant su tradicine Indijos mąstysena.

Tu esi Žodis. Tu valdyk mano žodžius. Leisk suprasti kaip tik tuos, kurie labiausiai reikalingi — paguodos, paskatinimo, patarimo. Tegul iš jų sruvena Tavo džiaugsmas.

Kaip nebylys suklumpu prie Tavo kojų be žodžių, be prašymų, tik su absoliučiu pasitikėjimu — Tu žinai. Tu žinai viską...

MYLĖK SAVO ARTIMĄ

CHIARA LUBICH

"Juk visas įstatymas telpa viename sakinyje: Mylėk savo artimą, kaip save patį" (Gal 5,14).

Ši trumpą, tikslų, aiškų ir nuostabų sakinį savo laiške galatams parašė apaštalas Paulius. Tais žodžiais jis mums sako, kad artimo meilė yra pagrindas krikščioniškam gyvenimui. Kas myli artimą, apaštalo teigimu, įvykdo visą įstatymą. Įstatymas draudžia svetimauti, žudyti, vogti, geisti... Tie, kurie myli, to draudimo klauso. Jie nežudo, nevagia ir nieko pikto kitiems nedaro. Bet jie nepasitenkina vien vengdami pikto. Jie siekia toliau, skleisdami visur gėrį. Jie myli artimą, visiškai atsiduodami jam taip, kad yra pasiruošę net gyvybę už jį atiduoti.

Dėl to Paulius ir sako, kad, mylėdami artimą, mes vykdome ne vien tik meilės įsakymą, bet kartu ir visą įstatymą, kurs meilės įsakyme ir susumuotas. Jei visas įstatymas yra susumuotas artimo meilėje, tai kiti įsakymai kaip tik mums padeda ir nurodo, kaip artimą mylėti dažnai komplikuose gyvenimo situacijose. Dievas, duodamas tuos kitus įsakymus, juose mums rodo savo valią, kurią privalome vykdyti. Jis nori, kad būtume klusnūs, skaistūs, romūs ir gailėstingi, kartu nebūdami prisirišę prie turtų ir žemiškų gėrybių. Taip marindami savo aistras, geriau galėsime vykdyti meilės įsakymą.

Čia gal norėtusi paklausti, kodėl apaš-

talas toje vietoje nepaminėjo Dievo meilės? Iš tikrųjų Dievo ir artimo meilė yra viena kitos išraiška. Mylėti Dievą reiškia vykdyti Jo valią. O Jo valia yra, kad mes mylėtume artimą. Kaip tai galime įvykdyti? Turime mylėti artimą tikra meile, be jokių išskaičiavimų.

Mes artimo nemylime, jei tą meilę jam rodome, tikėdamiesi iš to naudos, nors toji nauda būtų ir dvasinė — kad ir mūsų pačių šventumas. Mūsų artimo meilė neturi virsti savimeilė.

Galime būti tikri, kad tie, kurie tikrai myli, pasieks šventumo. Jie bus "tobuli, kaip Tėvas yra tobulas", nes jie darė tai, kas geriausia — suprato Dievo valią ir ją vykdė. Vykdydami Dievo valią, jie įvykdė įstatymą. Toji meilė — tai vienintelis dalykas, iš kurio gyvenimo pabaigoje turėsime duoti apyskaitą.

Iš anglų kalbos išvertė K. P.

KRIKŠTO TĖVAS SUDĖJO DANTIS

(*Atsiminimai apie Vaižgantą — žmogų*)

ALĖ RŪTA

"Laiškai lietuviams" vieni iš pirmųjų šiemet prisiminė kan. Tumą-Vaižgantą, išspausdindami šio didžio žmogaus ir žymaus rašytojo biografiją (Jono Miškinio), nes šiemet Vaižganto metai.

Pernai iškilmingai paminėjome prel. Joną Mačiulį-Maironį. Net ir Lietuvos rašytojų draugijos suvažiavimo pagrindinė tema buvo *Maironis*. Taip pat buvo paskelbtas Maironio konkursas (mecenat. Nelė Mazalaitė-Gabė), kurį laimėjo Bernardas Brazdžionis. Panašiai šiais metais turėtume pagerbti ir Vaižgantą, ruošdami minėjimus, plačiau nagrinėdami jo kūrybą, parašydami apie jo asmenį ir darbus prasmingu atsiminimų. Juk Juozas Tumas-Vaižgantas tikrai buvo nepaprasta, įdomi asmenybė.

Čia paminėsiu porą mažų įvykių, kurie parodo didelį Vaižganto atidumą žmogui, kiekvieno supratimą, gailėstingumą — ne žodžiais, ne pamokslais, o konkrečiais darbais. Tumo-Vaižganto meilė kiekvienam

žmogui buvo matyti iš jo sprendimų ir veiksmų. Kiekvienam jis stengėsi pagelbėti: ir dideli nusidėjėliai, atšalę nuo tikėjimo, nebijojo pas jį eiti išpažinties; mirštantys ateistai, jeigu šaukėsi kunigo, tai tik Tumo; nenorintieji eiti išpažinties, bet trokštą bažnytinių jungtusių, kreipėsi į Tumą. Visa tai žinau iš konkrečių pavyzdžių gyvenime, tik nenoriu čia minėti visiems žinomų pavyzdžių. Daugeliui žinomas Vaižganto socialumas, veikla, vaišingumas, svetingumas. Bet gal ne visiems žinoma, kad jis kaimiečiui svečiui kartais net daugiau laiko skirdavo, negu iškiliam valdininkui, ar net pačiam ministeriui ar prezidentui.

Štai ir tie pavyzdžiai iš gyvenimo. Vaižganto giminė — Malaišių kaimas (Svedasų parapijoj) buvo labai arti nuo Kunigiškių, Sklėrių tėviškės. Taip atsitiko, kad mano motina gimė ankstyvą pavasarį (1892 m.), kai Juozas Tumas Svedasuose atlaikė pirmąsias mišias (primicijas). Barbora ir Ciprijonas Sklėriai, kad ir ne giminės, bet geri bičiuliai su Tumais, paprašė jauną kunigėlį į kūmus. Jis ir pakrikštijo mergytę, vėliau mano motiną, Emilijos vardu. Visą gyvenimą Emilija savo krikštatėviu didžiausi ir jį mylėjo. Kun. J. Tumas, nors visada užimtas darbais, veikla, kūryba, nors turėdamas daugelį ir kitų krikštatėvių, rėdavo laiko kiekvienam — parašyti, patarti, padėti... Atsimenu, motina su Tumu-Vaižgantu susirašinėdavo. Kaimietė, jokių mokslų nėjusi, bet išmokusi rašyti. Paaugusi ir supratusi, kas yra Vaižgantas, negalėjau atsistebėti, kaip jis turi noro ir laiko atrašyti ir tokiai Emilijai Nakienei. Laiškai įdomūs, atidūs jos vargams, kaimiečių darbams bei reikalams, gamtai, žemei... Visada tuos laiškus aš skaitydavau, jais gėrėdavau. Motina jų turėjo visą pluoštą, juos brangindavo, saugodavo spintelės stalčiuje. Vėliau gailėjau, kad tų laiškų nepaėmiau į savo globą, neperdaviau muziejui. Karo metu motinai mirus, tie laiškai, be abejo, dingo.

Atsimenu, motina kartą, perskaičiusi krikštatėvio laišką, visa išraudo, net ašarą nubraukė ir sako:

— Matai, klausinėjama laiške apie sveikata, be reikalo išsitariau, kad visa būtų ne taip blogai, tik, va, dantys išgedo, reikės kada nors dėtis naujus. Dabar, va, krikštatėvis — šimtą litų. . . Ir taip rašo: "Įsidėk, Amiliut, dantis! Dar jauna moteris, sarmata be dantų! Čia šimtinė, gal pakaks. O jums ten kaime ne visada tų litų pasimaišo. . ."

Ne būtinais tais žodžiais, bet tokia buvo mintis. Motina tuoj nuvažiavo į Rokiškį pas gerą dantistą ir susidėjo priekinius dantis, o kitus pagydė. Kaip ji džiangėsi ir didžia-
vos! Gyrėsi kaimynėms:

— Krikštatėvio dantis! Krikštatėvis gi parūpino. Ir sveikata pasitaisė, kai dantis susidėjau, ir linksmau. . .

Laiškuose Vaižgantas motiną kviesdavo:

— Atvažiuok Kaunan, tai galėsi aplankyti ir krikštatėvį.

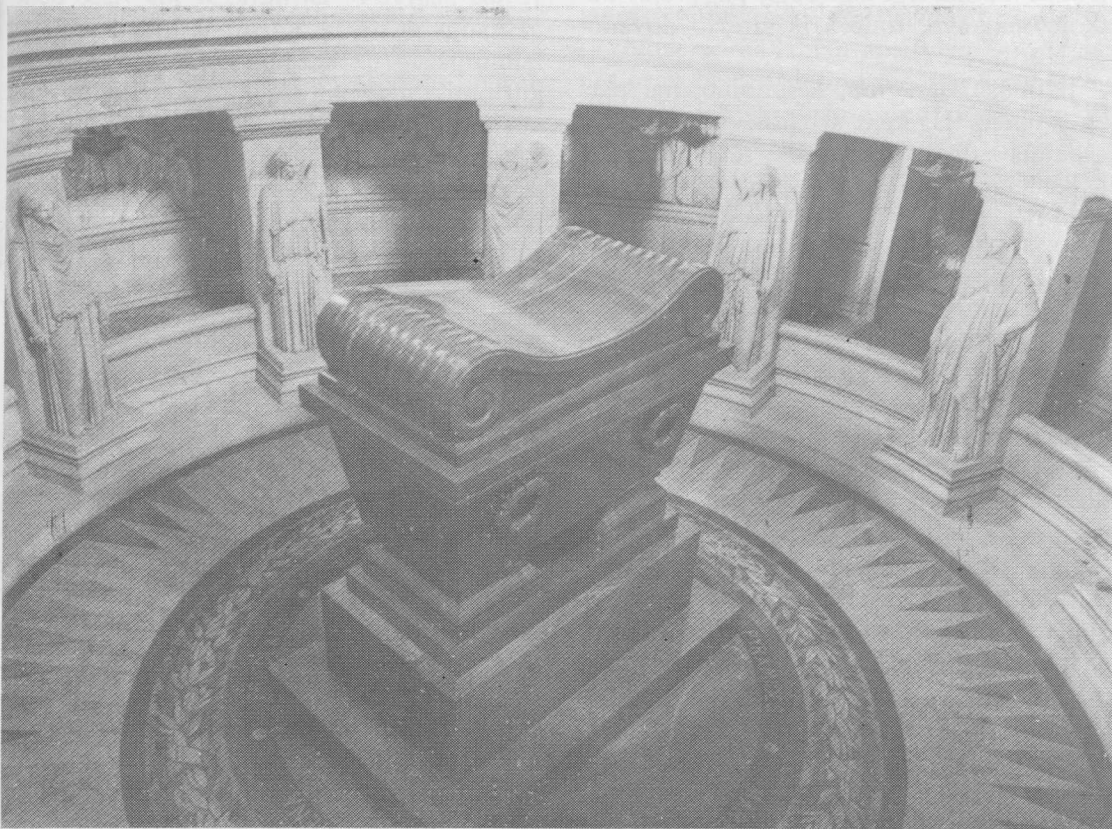
Mano tėvas tada dirbo geležinkelių val-

dyboje, tai visa šeima galėdavom važiuoti traukiniais nemokamai. Kartą mamytė pasi-
ėmė mane, ir abidvi važiuojam į Kauną. Bu-
vau paskutiniųjų gimnazijos klasių mokinė. Ilgai abi svarsčiusios, pagaliau išdrįsom nu-
eiti prie Vytauto Didžiojo bažnyčios ir pasi-
belsti į Vaižganto buto duris. Laimė mus
lydėjo: jį atradome namie!

Pats kanauninkas atidarė duris. Motina
vėliau neatsistebėjo, kad ją pažino (o gal
ji buvo minėjusi laiške, kad atvažiuos?).
Pabučiavo mudvi abi į veidus. Rankos nelei-
do bučiuoti.

— Amiliut, tu gi sublogus, suvargus!
O graži pana buvai. . . Ar čia tavo mergio-
tė? A, Elenytė. Vyresnioji, sakai? Ar gerai
mokais? Kokie gi tavo pažymiai? A, gerai,
gerai. . . Tai kai baigsi klesas, atvažiuok
Kaunan, aš čia tave in mokslus pastūmėsiu...

Kalbėjo, klausinėjo, sodino viešnius,
tuoj klausė apie kaimą, gimines, apie ūkio

Napoleono kapas Paryžiuje.

darbus, derlių, apie Nakų išteklius... Pas-
kui vėl į mane — teiravosi, kokius dalykus
labiau mėgstu, ką manau studijuoti, ragino
gerai mokytis. Ir tuoj riktelėjo šeimininkei,
kuri atėjo iš virtuvės:

— Kurk samavorą! Čia Amilija, net
nuo Svedasų! Brangios viešnios. Dėk ant
stalo visa, ką turi!

Ir sėdėjom prie stalo gal porą valandų.
Mes abi nedrąšios, o Vaižgantas šnekino, o
linksmas, o "priimnas"; nors kartais ir atsi-
dusdavo, kažkokiu negalavimu pasiskundė
(maždaug už pusantų metų jis mirė).

Tai buvo vienintelis kartas man matyti
Vaižgantą gyvą, tokį įdomų ir malonų, mie-
lą. Akimis ir visu dėmesiu, visais jausmais
semte sėmiau to žmogaus išvaizdą, jo kalbą,
kiekvieną gestą, krustelėjimą... Nedidelis,
apskritaveidis, žilas, bet jauno veido, gyvas,
linksmas, ypač kai įsikalbėdavome apie Sve-
dasus, Malaišius, Popšutę, Kunigiškius...
Nedrąsi motina irgi išdrąsėjo, pagyvėjo: pa-
sakėjo, juokavo, rodė krikštatėvio dovanotus
dantis...

Jis mūsų neragino, neskubino, nei pats
kur skubėjo. Išgėrėm arbatos, valgėm juo-
dą duoną su sviestu ir dešra, sūriu. Atsime-
nu, stebėjau, kad Kaune, o kaimietiški val-
giai. Bet buvo tų valgių gausu, ir viskas
skanu. Šeimininkas nuolat ragino vaišintis,
kąsti... Prisėdo prie stalo ir jo senyva še-
imininkė — irgi nuo Svedasų.

Mums išeinant, vėl abi pabučiavo, o
man priminė:

— Tai žiūrėk, pabaik gerai gimnaziją...
O tu, Amiliut, nesirūpink mergiote. Aš Ele-
nutę ištempis į mokslus.

Tumas-Vaižgantas yra padėjęs materia-
liai ir moraliai visai savo giminei, krikšta-
vaikiams, jų vaikams, draugams, kaimy-
nams, pažįstamiems. Tūkstančiai yra gavę
iš jo paramos, jo paskatinti, pastūmėti į
gera, į mokslą. Deja, man gerojo mamytės
krikštatėvio nebeteko susitikti — jis mirė,
man bebaigiant gimnaziją. Nuvažiavusi į
Kauną, turėjau savomis jėgomis veržtis į
aukštesnį išsilavinimą.

Motina yra daug mums pasakojusi apie
krikštatėvį. Visi Svedasų apylinkės kaimie-

Šeima

Nieks tokios neims

(*"Laiškų lietuviams" konkurse III premija
laimėjęs rašinys*)

MARIJA STANKUS-SAULAITĖ

Mergaitė guodžiama: "Kol tekėsi, už-
gis". Mergaitė barama: "Nieks tokios ne-
ims". Nuo mažens jai nurodomas kelias —
vedybos, ir koks jos žingsnis tuo keliu bus.
Ji bus pasyvi — išrinkta, ir jos visos bėdos
užsibaigs tą dieną, kai ji — graži, jauna ir
laiminga — už karalaičio ištekės. Pasakos,
kuriomis jos fantazija ugdoma, lopšinės,
kuriomis ji raminama, žada jai stebuklingą
gyvenimą: "... ir taip jie metų metus lai-
mingai gyvena".

Viena šeimyninio gyvenimo problemų
rūšis kaip tik ir yra surišta su mergaitės pa-
ruošimu tam gyvenimui ir jos, kaip moters,

čiai žinojo apie kunigėlio vaikystę iš tėvų
Tumų pasakojimų, iš vyresniųjų kaimynų,
giminių. Jie pasakėjo apie jo, dar piemeniu
būnant, sakomus "pamokslus", pasistojus
ant akmens... Visa apylinkė buvo pilna at-
siminimų, pasakojimų, net legendų apie šį
nuostabiai dinamišką, mažą ūgiu, bet didelį
žmogų, didelį kunigą, didelį rašytoją ir di-
delį krikštatėvį...

Kan. Juozas Tumas-Vaižgantas, mylėda-
mas tėvus ir tėviškę, mylėdamas žmogų-
lietuvių, yra sudėjęs savuosius žmonelius, sa-
vas apylinkes, gražią gamtą, pilną pasakoji-
mų ir legendų į savo plačius raštus, į kny-
gas, ypač į "Pragiedrulius", aprašydamas
aną nuostabų *Vaduvų* (Rytų aukštaitijos)
kraštą.

vaidmeniu šeimoje. Pasyvus, sentimentalus, nuo kito priklausomas asmuo neilgai gali būti laimingas ar tvirtas šeimoje, kurios kita suaugusioji pusė dominuoja.

Pirmiausia, nėra savaime aišku, kad kiekviena moteris norės su vyru susirišti šeimyniniais ryšiais. Anksčiau, tiesa, neištekėjusiai moteriai buvo sunku pragyventi. Istoriijoje ir literatūroje eilių eilės tetų, gyvenančių su brolio šeima, ar dukterų, likusių tėvus prižiūrėti, ar moterų, apsigyvenusių prie bažnyčios. Vienių moterų, pajuokiamų, nes jos liko vienos, taip pat apstu. Vyrai galėjo pasirinkti, ką jie veiks, ir jiems dažniausiai nebuvo gėda nevesti, — nebent vyras turėjo kokį trūkumą, kada ir jį buvo galima pašiepti. Daug nevedusių vyrų turėjo (ir turi) svarbius darbus: visa Katalikų Bažnyčia, pavyzdžiui, nuo senų (bet ne seniausių) laikų valdoma viengungių. Bet paprastai manoma, kad normalus asmuo skirtas šeimai sukurti ir kad moteriai kito kelio kaip ir nelieka. Tai didelis nesupratimas ir nesusipratimas.

Kada ekonomija rėmėsi šeimos gausumu, buvo svarbu anksti ištekėti ir susilaukti daug vaikų. Dabar tam tikros ekonomijos sritys tebesiremia šeima, nebūtinai gausia. Vedybos svarbios, nes kas, jei ne tėvai, pirks namus, banke taupys pinigus ir investuos ateičiai. Buvo ir yra daug išorinių priežasčių, kodėl vedybos valstybei ir Bažnyčiai buvo svarbios. Parapijos rėmėsi šeimomis, jų gyvenimo įvykiais ir jų įnašu. Valstybė tvarkėsi piramidiniu būdu, kurio pamatas buvo šeima.

Šeima buvo reikalinga ir naudinga; tam tikra šeima buvo pageidaujama. Kaip viešajame, taip ir privačiame gyvenime, vyras turėjo valdyti. Šeimos, kuriose moterys aktyvesnės, dažnai pajuoktos. Kokia bus višumenė, jei vyrai tvarkys valstybę ir Bažnyčią, o moterys darys sprendimus namie? Neišeitų, nes lygybė namie turi vesti į lygybę už namų. Todėl buvo priimtina vyrams vesti už save jaunesnes moteris, kad vyrai būtų tie su amžiaus išmintimi, patirtimi, su uždabriu ir nuosavybe, pažįstą pasaulį. Vadinas, pagarbos ir klusnumo verti.

Kaip jie patys būtų besitvarkę, jiems tiko tik nekaltos mergelės, kurių viešpačiai jie turėjo būti. Vyrų pavardė tapo moters pavarde: moteris nebeturėjo pavardės, praeities, teisių.

Namuose jai buvo leidžiama tvarkytis: vaikus gimdyti, maitinti, auginti, mokyti; namus tvarkyti, skalbti, virti; laukuose padėti; sergančius prižiūrėti, kaimynus lankyti... ir paguosti nuo svarbių darbų pavargusį vyrą. Namuose vis tiek ne jos žodis buvo lemiamas. Vyras darė svarbius sprendimus, liečiančius ne vien jį patį, bet visą šeimą ir atskirus jos narius, įskaitant žmoną.

Šitokiam gyvenimui buvo ruošiami mergaitė. Nesvarbu, kokį gyvenimą ji matė namie, ji buvo išmokyta tikėtis, kad toje pačioje sistemoje jos gyvenimas bus visai kitoks. Nors niekas nepasikeis — nei valstybė, nei bažnyčia, nei šeimos sudėtis, — mergaitė buvo įtikinama, kad jos atvejis bus kitoks. O jei ne, o kai ne, tada tokia moters lemtis: gimdyti, kentėti, tylėti, tarnauti.

Nors esame labiau apsišvietę, negu žmonės prieš penkiasdešimt metų ar žmonės "atsilikusiuose" kraštuose, tačiau mažai kas šiuo šeimos atžvilgiu iš esmės pasikeitę.

Šeimos kontekstas panašus. Valstybę tvarko vyrai; Bažnyčią tvarko vyrai (Lietuvių Bendruomenę valdo daugiausia vyrai). Papročiai yra panašūs: vyras pasirenka, moteris laukia pakvietimo. Pati šeima, bent tautinėse bendruomenėse, taip pat panaši: moteris praranda identitetą, pavardę, praeitį. Ir taip jai tai yra įkalbėta, kad ji kartais metų metus nepajunta, kas iš tikrųjų jai atsitiko. Dažnai taip pat jos vaidmuo šeimoje nesiderina su tuo, kam ji pajėgi, ko iš jos laukia pasaulis platesne prasme, kuriame jau ir moterys ne kartą turi būti išmintingos, smarkios, atsakingos.

Mūsų lietuvaitė gimdama apdovanojama tėvo pavarde su mažybine priesaga. (Tačiau jos broliukas gauna tėvo pavardę be mažybinės priesagos). Šios priesagos ji galės atsikratyti tik ištekėdama, kada vietoj tėvo pavardės gaus vyro pavardę su nauja priesaga, nurodančia jos naują priklausomumą. (O vis tiek galėtume atsiminti, kad

iki 18 amžiaus suaugusios lietuvės prie pavardės dėjo tik priesagą *-ė*, nenurodančią vedybinio stovio). Nors lietuviukas, su trumpomis kelnytėmis lakštas, jau turi suaugusio vyro pavarde, moteris, kad ir suaugusi, kad ir profesorė, sakykim, dar vadinasi mažybine tėvo pavardės forma. Mergaitei paaiškinama, jei iš viso jai į galvą tas klausimas ateina, kad tai mūsų kalbos grožis, sena tradicija (nuo 18 amžiaus?), turtas. Ir kada nors, jei ji bus tvarkinga, gera ir linksma, ji galės pakeisti šią pavarde į kita.

Stovyklose mūsų lietuvaite mokoma siuvinėti ir austi, kol berniukai stato lieptus. Namuose ji bus atsakinga už drabužius (tai idealas!): išrinks, skalbs, lygins, adys. O vyrai statys tiltus. Jeigu mergaite per triukšminga, per daug laksto, rangosi medžiuose — ji berniukiška. Net jos uniforma kai kuriems užsiėmimams netinkanti.

Mokykloje lietuvaite klusni. Berniukas sunkiau suvaldyti, ir mažiau tvarkos iš jų reikalaujama: juk dabar yra kas namie viską sutvarko, ir vėliau vėl kas nors tam darbui atsiras. Tačiau mergaite turi valdytis, nes juk toks jos laukia gyvenimas: paklusnumas, tvarkingumas, tylą.

Ji mokoma sentimentalių dainų, eilėraščių. Jos jausmais žaidžiama, nors vėliau pakritikuojujama, kad ji per daug jausminga. Šventėms ji papuošiama nepatogiais drabužiais; jai sakoma, kad tai tinka ir gražu. Kaip lėlytė. Ne kartą ji bijo berniukų, kurie didesni ir agresyvesni, bet jai paaiškinama, kad natūralu, jog jie taip elgiasi, ir nereikia bijoti — tai kaip tik labai gerai, nes vyras ją gins ir saugos jos jautrumą. Ji išmoksta kitaip vertinti berniukų ir mergaičių elgesį; ji pati savo elgesį pagal grupę keičia.

Truputį vyresnė, ji pradeda dažytis, greičiausiai į mamą nusižiūrėjusi. Moteris juk turi gražiai atrodyti. Kam? Kodėl? Berniukams, vyrams, žinoma. Ji pripranta atkreipti į save dėmesį ne savo gabumais, ne humoru ar gyvumu, bet veidu ir figūra. Toj plotmėj daugumai eilę metų ir lieka bendravimas su kitais. Tik mergaitės metų metus išleidžia labai daug pinigų kosmeti-

kai; tik mergaitės suserga *anorexia nervosa*, bado liga, nes nori būti plonos, vaikiškos. Kaip jų motinos ir mokytojos, mergaitės išstato tam tikrą veidą pasauliui: svetimas veidas, svetima pavardė, išmoktas vaidmuo.

Ateina abiturientų šventė. Vyrukai kostiumais apsirengę — jie bus daktarai, inžinieriai, mokslininkai. Mergaitės pusplėkės egzotiškais sukniomis. Jos patraukia akį, kaip gėlės. Išsidažiusios, susigarbiniavusios, keistai apsirengusios; jos apžiūrimos, kaip prekės. Bet jos irgi, sakosi, bus daktarės, inžinierės, psichologės, terapeutės... Išvaido neatitinka plano. Kodėl moteriai reikia nuo pat jaunystės vaidinti?

“Ne tavo galvai, dukrele, ta matematika ar chemija. Geriau tu pastudijuok ką nors lengvesnio, o paskui ištekėsi. Tik svarbu surasti gerą universitetą, o tam jau gimnazijoje reikia gerų pažymių. Juk nenori ištekėti už šlaviko. Ne! Mano dukrelei daktaras ar inžinierius, kad nevargtų, kaip aš vargau. Tik ne menininkas, nes niekad nebus pinigų, ir gal ne mokslininkas, nes tada ir jai reikės galvą sukuti. Ne! Mano dukrelė turi susirasti, tai yra, turi būti surasta tik daktaro arba inžinieriaus, na, gal ir biznieraus”.

Mūsų lietuvaite universitete. Jai leidžiama laisviau negu sūnui mokslo sritį pasirinkti, nes vis tiek ne nuo jos šeimos finansinė padėtis priklausys. Tačiau jeigu ji pasirenka inžineriją arba architektūrą, kur mažiau moterų, darosi sunkiau. Tiesa, ji labiau matoma, bet jau čia ji vyrams lygi, o tai vėl negerai. Ji neturi su vyrais konkuruoti. Juk joks vyras nemėgsta vyriškos moters.

Ji važiuoja į studentų suvažiavimus, kur jai dera prisitaikyti ir ne per daug savo tikrosios nuomonės laikytis. Ji eina į šokius, kur stovinėja ar sėdinėja, kol koks vyrukas, jos blizgesį pastebėjęs, ją pakviečia šokti. Ir ji tuoj pasidaro svarbesnė už likusias sėdėti. Kokia garbė būti išrinktai! Mąmytės stebi, džiaugiasi dukrelių pasisekimu arba suka galvą, ką ne taip nurodė, jei dukrelė nešoka. Nejaugi ji liks viena.

Visas įdomus, žavus jaunos moters vidaus pasaulis, visas jos mokslas, jos mintys

Paryžius. Magdalenos bažnyčia.

ir pažiūros nieko nereiškia tą lemtingą momentą šokių salėje, kur ji menkesnė už menkiausią vyruką, galintį pasirinkti.

Maža būdama, gal mūsų lietuvaitė nešė gėlytes vestuvėse. O jei ne, ji buvo nuvesta į bažnyčią, kur didelėmis akimis galėjo jaunąją stebėti. "Ir tu kada nors taip atrodysi, tik būk gerutė ir gražiai elkis", jai sakoma. Dabar mūsų studentė pamergė. Įsitaisiusi brangią suknią, kurios daugiau nedėvės, pasitaisiusi, ji palydi draugę svarbiausią šios gyvenimo dieną. Vyrukai normaliau atrodo, bet mergaitės (visada "mergaitės") tiesiog puošmena. Vaivorykštė. Kam gali nesisekti, tokių gracijų į naują gyvenimą išlydėtam! O mamytės stebi ir svajoja, kada jų dukrelės baltai žengs prie altoriaus į laimės gyvenimą. Tik jos bus daug gražesnės, ir vaišės bus, žinoma, įvairesnės. Čia vis tiek buvo ne visai. Tiek gerai, kad šia proga mūsų lietuvaitėi-pamergei nereikia nervintis, kas su ja šoks, nes juk yra pabrolys.

Baigia lietuvaitė universitetą. Jos draugė, šiek tiek laimingesnė, pernai ištekėjo. Bet mūsų lietuvaitė baigia. Gal ji nori toliau studijuoti, gal nori rasti įdomų darbą ir savarankiškai gyventi. Nevykę planai.

— Ponia, ar jūsų dukrelė su kuo nedraugauja? Ar tik neliks senmergė?

— Tai kada ir tu ištekėsi? Nesipuikink, per daug nesirink, nes liksi. Turėjau tokią draugę — branginosi, branginosi, o dabar senmergė. Juk nenori, kad tau taip atsitiktų.

— Nesididžiuok. Nieks tokios neims.

— Kažin, ar dar niekas jai nepasipiršo?

Ir vieną vakarą mūsų lietuvaitė pakviečiama ne tik šokti, bet paimti vyro pavardę. Didesnės garbės negali būti! Ją kas nors pasirinko, ji kam nors verta. Mamytės pastangos ne veltui; negaila tų pinigų dažams ir drabužiams. Pasaka prasideda.

Dabar mūsų lietuvaitė turi tikslą: ruoštis vestuvėms. Svarbiausia rasti gražiausią

balta (nekaltumo ženklas) suknią — tokią, apie kurią seniai svajoto ar turėjo svajoti. Parenkama palyda, sukviečiami svečiai, suplanuojamos bažnytinės apeigos taip, kad išryškintų visus svarbiuosius dalyvius, nes tą dieną išsipildo giminės svajonė.

Kad tos dienos nei apranga, nei didelė ceremonijų dalis nesiriša su gyvenimu, arba nepagalvojama, arba nesvarbu. O gal ir manoma, kad visas gyvenimas bus kaip ši diena — graži, iškilminga, bet formalė, dirbtinė, triukšminga, paviršutiniška. Visa, kas prieš tai ėjo, vedė į šią dieną. Kas bebūtų patirta, išgyventa, šiandien nublukę. Mūsų lietuvaitė pasidaro ponė. Gauna gyvenimui nurodymus, naują pavardę, bet ne naują rolę, nes jai ruošėsi jau bent dvidešimt metų. Dabar ji bus laiminga, svarbi. Jis — galva, ji širdis. Jo pasaulis, jos namai.

Arba mūsų ponėi tai visai priimtina, nes jos mama taip darė ir ją taip ruošė, arba jai keista. Bet pripras: iš pradžių gal bus sunku — juk turi susigyventi — bet atsiras vaikučių, ir nauja mamytė save suras. Kur gyvens? Prie jo darbo. Kaip gyvens? Kaip jo viešai pozicijai tinka. Jam reikia bendradarbius į tinkamus ir patogius namus atsivesti. Tuo tarpu ji padirbs, bet tik kol susitaupys. Paskui jau vaikai ir namai. Bet dirbdama dar spės virti, skalbti, lyginti, valyti, vaišinti. Vyruvi reikia jaukių, švarių namų — kitaip nenorės namo grįžti. O dar pasigražinti, tai žinoma: kitaip jis pradės į kitas žiūrėti.

Cia ir yra toji šeimyninė problema: žmonos vaidmuo. Koks jos bebūtų darbas už namų, namie jai priklauso antra vieta, kol vaikų nėra, o paskui atitinkamai žemesnė. Gal ji dirba banke, bet namie vyras pinigų tvarkys. Gal ji aiškiau už jį galvoja, tiksliau sprendžia, bet vyro, šeimos galvos, žodis šventas. Juk taip buvo namie, o tėvai po tiek metų dar kartu. Bažnyčia ją irgi taip moko; valstybei galutinai tai patogiau.

Vaikui gimus, ji bent penkerius metus sėdi namie, neturėdama laiko (nors būna namie) paskaityti, pabūti viena. Akiratis susiaurėja, interesų mažiau. Visą dieną gyvenusi vaikų pasaulyje, vakare ji vyrą su

šypsena, gražiai apsirengusi, tvarkinguose namuose, skania vakariene pasitinka. Užtat jis dar grįžta namo, nors per dieną sutinka gražesnių, jaunesnių, šviežesnių.

Neatėjo į galvą, kad porą metų tėvas gali namie pabūti, paauginti vaikus. Kad iš viso tėvas gali juos auginti. Kad tėvas gali savaitgaliais namus išvalyti tam, kad motina galėtų tuo laiku skaityti. Bet juk jis svarbesnis, vyresnis, išmintingesnis — ne jam namų darbai. O jeigu kokius atlieka, tai malonesnius: vaišinti svečius, iškepti ką nors sekmadienį, vaikus nuvesti į zoologijos sodą. Tuo tarpu mūsų pavargusi, išsisėmusi, į mažą pasaulį įgrūsta ponė augina dukrelę. "Būk tvarkinga, gražiai elkis. Nebūk triukšminga — tokios nieks neims".

Bet gal mūsų lietuvaitė geriau išėjo. Gal jos vyras turtingas. Pasamdžiusi auklę, ji gali važiuoti pirktis, ruošti šventes, nueiti į muziejų. Visur ji gerbiama, kviečiama.

Turbūt kada nors kiekviena moteris pagalvoja apie save — save ne kaip vyro tęsinį, bet kaip asmenį su protu, vaizduote, teisėmis. Tai gal atsitinka, jai nutarus grįžti į universitetą, gal pasikalbėjus su kitomis, sąmoningomis moterimis ar paskaičius gerą knygą. Gal tai atsitinka, vyrui kaip nors atkreipus dėmesį į jos raukšles (jis, žinoma, amžinai jaunas, o be to, vyrams tinka), ar ją palikus.

Ir tada paaiškėja, kad didžioji šeimos problema buvo ne pinigai, ne pažiūra į auklėjimą, ne lietuvybė, ne svetima moteris, o kaip tik tai, kad vienas iš šeimą kuriančių asmenų buvo menkesnis už kitą. Gyvenusi taip, kaip buvo nuo mažens mokoma, moteris per lengvai atsisakė savęs — savo asmenybės, pažiūrų ir išvalgos, savo pavardės ir identiteto, savo teisių šeimoje ir už šeimą. Ir tai visą laiką ruseno. Ne vien ji buvo, gal pati to nežinodama, nepatenkinta, bet jis negalėjo pilnai gerbti už save žemesnio asmens.

Tada kyla klausimai: kodėl pagal jį buvo sprendžiama; kodėl jis vienas finansus tvarkė; kodėl viskas jo vardu; kodėl jo pasaulis, jo draugai, jo darbas, jo norai. Bet

juk ji to irgi norėjo, ji taip leido, pritarė, nes kitokios nebūtų emės.

Gal galima taip išgyventi — jos mamytė pati taip gyveno ir ją mokė taip gyventi. Gal dėl to reikia skirtis. O gal galima pakeisti šeimos gyvenimą, kad abu būtų pilna teisiai, „suaugę žmonės.

Gal nebūtina mergaitėms nuo mažens pripumpuoti galvą vedybomis; gal nebūtina anksti tekėti; gal nebūtinai žmona turi būti jaunesnė, mažiau išsilavinusi, pasyvi, tyli; gal ji neturi perimti vyro pavardės, gyvenimo būdo ir pažiūrų; gal namai nebūtinai moters tvarkomi; gal vyras gali vaikus auginti, jai dirbant, arba gal galima pasiskirstyti darbais ar dienomis; gal abu gali spręsti, kur gyventi, kam pinigus leisti, kam angažuotis; gal kartais yra ir moters teisybė.

Galop, gal iš viso nebūtina mergaites orientuoti į vedybas. Kodėl turi būti savime aišku, kad visos norės ištekėti. Jos gali norėti gyventi vienos ar kitokioje bendruomenėje. Jos gali norėti statyti tiltus ir skristi į mėnulį, nepalikdamos žemėje savo šeimos. Jos gali šeimą suprasti platesne prasme.

Ir jeigu tai pripažįstama — pripažįstama bent, kad yra tokia galimybė, kad ne visi turi tuoktis ir kad ne tik vedybos gyvenimą įprasmina, tada, vedybas pasirinkdama, moteris tai daro laisvai, o ne po eilės metų indoktrinacijos. Ir tada galimybė jai būti laimingai be galo padidėja, nes ji sprendžia ne iš pasakų ar lopšinių, ne iš prietarų ar gėdos, bet laisvai. Ir jeigu vėliau ji ir vyras išsiskirtų, ji nebūtų sužlugdyta, nes nebūtų praradusi savęs.

Mergaitės gyvenimas, ta pažiūra remiantis, irgi palengvėja. Šeimoje iš visų vaikų tikimasi to, kam kiekvienas pajėgus, o ne pagal tai, ar mergaitė, ar berniukas. Organizacijose ir mokykloje ji gali vystytis toje srityje, kuri jai įdomi, išmokti visko, kas ją traukia. Ji neturi pergyventi pažeminimo šokiuose, neturi savo kūno puošti, kad būtų pripažinta. Ji gali į pasaulį žiūrėti savo akimis, ir pasaulis turi progą ją matyti tokią, kokia ji yra.

Jaunimas

Ar nauda, ar našta būti lietuvaite svetimose šalyje?

(*„Laiškų lietuviams“ jaunimo konkurse III premiją laimėjęs rašinys*)

Gailė Eidukaitė

Antrojo pasaulinio karo metu daug žmonių pabėgo iš savo gimtųjų namų į svetimus kraštus. Karui pasibaigus, visi pabėgėliai grįžo namo, tik ne lietuviai, latviai ir estai bei kitų sovietinių komunistų okupuotų kraštų pabėgėliai. Jie negalėjo sugrįžti į savo kraštus, nes ten viešpatavo ir tebeviešpatauja spauda, persekiojimai, laisvės varžymai.

1949 m. prasidėjo lietuvių masinė emigracija iš Vokietijos į Ameriką, Australiją ir kitus laisvus kraštus. Mano tėveliai jau 34 metai gyvena Amerikoje. Lietuvos ir lietuviybės jie neužmiršo. Priešingai — visus savo vaikus užaugino lietuviais ir rūpinosi jų lietuvišku auklėjimu.

Kadangi mano tėveliai yra lietuviai, tai mano auklėjimas skyrėsi nuo kitų tautybių vaikų auklėjimo. Mano pirmieji tarti žodžiai buvo lietuviški, tik vėliau išmokau angliškai. Namie kalbėjome ir tebekalbame lietuviškai. Šeštadieniais lankiau lituanistinę mokyklą, o sekmadieniais — lietuvių skaučių sueigas. Nuo pat mažens mano gyvenimas buvo padalintas į dvi dalis: per savaitę lankiau anglišką mokyklą, o savait-

Bet tuo atveju ir pasaulis turėtų pasikeisti. Ir valstybė, ir Bažnyčia, ir mūsų lietuviška santvarka turėtų prisitaikyti prie savarankiškos, koks jos gyvenimo būdas bebūtų, moters.

galiai buvo paskirti lietuviškai veiklai. Kartais supykdavau ir negalėjau suprasti, kodėl man reikia lankyti mokyklą šeštadieniais, kai mano amerikietės draugės galėjo žaisti ar žiūrėti televizijos. Dabar esu labai dėkinga, kad lankiau lietuviškas pamokas: dabar moku lietuviškai rašyti ir kalbėti, turiu lietuvių draugų.

Esu lietuvaite, todėl man aiškus atsakymas į klausimą: "Kas esi, iš kur tavo šaknys?" Čia gyvenu tik dėl to, kad mano tėveliai čia gyvena ir negali gyventi pavergtoje tėvynėje. Jokiu būdu nepripažįstu pasakymo: "Esi Amerikoje gimusi, tai esi amerikietė, o ne lietuvaite".

Pažindama Lietuvos praeitį, galiu suprasti, kodėl dabar tokia esu. Senovėje lietuviai buvo pagonys, garbino gamtos jėgas. Tapę krikščioniais, ir toliau gerbė gamtą bei jos reiškinius. Dabar suprantu, kodėl taip myliu gamtą ir esu laimingiausia, kai būnu gamtoje.

Lietuviai yra darbštūs, sunkiai dirbdami, pasiekia savo tikslus ir pasiryžimus. Turime nemažą daktarų, advokatų, mokslininkų. Manau, kad įgimtas lietuvių darbštumas turi įtakos ir jaunimui, taigi ir mano pasiryžimams viską atlikti kuo geriausiai.

Kadangi esu užaugusi kitose tradicijose ir pažiūrose, man yra lengviau suprasti negu amerikietei kitataučių požiūrį. Esu pergyvenusi konfliktų tarp lietuvių ir amerikiečių draugų. Mūsų lietuvių šeimos yra artimiau susigyvenę ir turi tvirtesnę tikėjimą negu daugumas amerikiečių šeimų.

Gyvenant Amerikoje, yra daug galimybių sukurti mišrias šeimas. Jeigu man taip atsitiktų, manau, kad negalėčiau atsisakyti savo identiteto. Priešingai, stengčiausi savo vaikus ne tik angliškai, bet ir lietuviškai išmokyti. Aš gi gimiau, esu ir mirsiu lietuvaite. Nesvarbu, kad aš gyvenu svetimame krašte. Išlaikyti lietuviybę, neužmiršti lietuvių kalbos yra mano atsakomybė. Dalintis savo tautine meile man yra džiaugsmas ir pasididžiavimas. Tad kaip galėtų būti lietuviybė našta?

Pagalvojus apie klausimą, ar aš save laikau lietuvaite, ar amerikiete, aš net nusi-

juokiu. Atsakymas yra tik vienas. Esu lietuvaite. Jei kitaip sakyčiau, būtų neteisybė. Žinoma, neužtenka vien tik kalbėti lietuviškai ar nueiti į lietuvių ruošiamus šokus. Yra kiekvieno lietuvių atsakomybė ir privilegija kalbėti, rašyti, skaityti lietuviškai ir rūpintis pavergta savo tauta. Neužtenka mokėti Lietuvos istoriją, bet reikia ją perduoti ir kitiems, kad visi žinotų, kas įvyko Lietuvoje ir kodėl mes esame čia, o ne ten, Lietuvoje. Svarbiausia, lietuviai turi mylėti Lietuvą ir didžiuotis, kad jie yra lietuviai. Tai yra neatskiriama mūsų identiteto dalis.

Lietuvos jaunimo laiškas penktajam pasaulio lietuvių jaunimo kongresui

Mielas Pasaulio Lietuvių Jaunime,

Mes, okupuotos Lietuvos jaunimas, sveikiname visus, susirinkusius į V Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresą! Sveikiname jus visi, maži ir dideli, tiek laisvi, tiek kaliniai iš Lietuvos ar ištremti už jos ribų. Nors fiziškai esame toli, atskirti vandenynų ir spygliuotų užtvary, bet savo dvasia esame ir būsime kartu su jumis, nes mus visus jungia stiprūs kraujo ryšiai, vienija bendros idėjos, tikėjimas, kovos tikslai. Mes visi esame tos pačios lietuvių motinos vaikai, nors ir išsibarstę po visą platųjį pasaulį. Mus riša karšta Lietuvos meilė ir susirūpinimas visos tėvynės likimu. Mes visi esame viena Tauta, viena galinga jėga, kuri dar sudrebins pasaulį.

Mes nuolat stebime jus, jaučiame jūsų mintis, žavimės jūsų žygiais ir darbais. Jūs esate mūsų balsas pasaulyje. Tebūnie tas balsas skambantis ir nesustabdomas! Tebūnie jūsų veikla ir darbai sėkmingi. Linkim turiningai su pakilia nuotaika pastovyklauti, o atstovams studijų dienų metu apsvarstyti, iš kur mes atėjome, kas mes esame ir kuriuo keliu turime eiti, bei padaryti svarbius nutarimus. Telaimina jus Dievas ir tepadedą įprasminti savo egzistenciją vardan Lietuvos kančios kelio sutrumpinimo.

Tėvynėje

Paruošė **GEDIMINAS VAKARIS**

SKULPTŪRŲ PARODOJE — 300 DARBŲ

Didelį Vilniaus gyventojų ir svečių susidomėjimą sukėlė respublikinė skulptūros ir dekoratyvinės plastikos paroda. Ji su-ruošta Dailės parodų rūmuose. Joje išsta-tyta daugiau kaip 300 darbų, sukurtų per pastaruosius penkerius metus. Daugiausia rodomi paminklai, skulptūros, skaidrės ir fotonuotraukos. Joje dalyvauja 85 autoriai. Monumentaliosios skulptūros darbus, jau puošiančius Lietuvos miestus ir gyvenvie-tes, lankytojai gali pamatyti nuotraukose ir skaidrėse. Parodą gausiai lanko meno mylėtojai iš įvairių Lietuvos miestų, rajonų ir net kitų respublikų.

VAIDINAME DARBININKAMS

Kasmet, artėjant vasarai, Kauno Spalio 50-mečio dirbtinio pluošto gamyklos kul-tūros ir sporto rūmų scenoje svečiuojasi visi Lietuvos teatrai. Čia įvyksta jau įprastinė

Žvelkite į Lietuvą, kaip mes žiūrime į jus. Padėkite mums dvasiškai ir fiziškai, kad mūsų visų vieninga kova atneštų mus į laisvą, nepriklausomą Lietuvą!

Dar labiau sutelkime gretas, aktyvinki-me veiklą, stiprinkime savo tautinę sąmonę, tobulinkime savo lietuvių kalbą ir skelbkime Lietuvos vardą visame pasaulyje. Išgirskime Kudirkos varpo balsą: kelkitės, kelkitės, kelkitės!

Įprasminkim tėvų, senelių ir protėvių pralietą kraujo ir ašarų auką už mylimą tėvynę.

Pirmyn į šviesią ateitį kartu su jumis!

Okupuotos Lietuvos jaunimas

šventė "Vaidiname darbininkams". Geriausiai pasirodžiusiam teatrui įtekiama pereinamoji dovana — dekoratyvinis kilimas su užrašu "Darbininkai — teatrui". Teat-rų šventę "Vaidiname darbininkams" pradėjo Kauno dramos teatras, suvaidindamas T. Vailderio pjese "Mūsų miestelis".

OPEROS "OTELO" PREMJERA VILNIUJE

Beveik po trisdešimt metų į Lietuvos valstybinio akademinio operos ir baletoto teatro sceną sugrįžo J. Verdi opera "Ote-lo", vienas paskutiniųjų žymiojo italų kompozitoriaus kūrybinių. Libretą pagal V. Šeks-pyro tragediją parašė poetas ir kompozito-rius A. Boit. Į lietuvių kalbą išvertė V. Giedra.

Spektaklio kūrėjų dėmesys ir pagarba šiai muzikinei dramai pradžiugino operos meno gerbėjus. Jie po premjeros nuoširdžiai dėkojo dirigentui V. Viržoniui, režisieriumi R. Siparui. Otelio vaidmenį atliko artistas V. Noreika.

LIETUVOS UOSIAI

Uosiai Lietuvoje yra laikomi aukščiausiais medžiais. Uosiai greit auga, ir jų amžiaus riba yra 300 metų. Uosių uosiu Lietuvoje laikomas septynių metrų apimties Platelių parko Raganos uosis. Antrasis auga Veisiejų parke ties Ančios ežeru. Jo apimtis penki metrai. Vidzgirio miške netoli Alytaus auga uosiai yra apie 120 metų senumo ir 40 metrų aukščio. Paminklais paskelbtų uosių yra Švenčionių rajone ir Rensčių uosis netoli Šilalės. Dar daug auga Lietuvoje uosių, kurių kamieno skersmuo gerokai prašoka metrą. Juos galima pamatyti Šateikių, Rietavo, Priekulės, Vingio ir kituose parkuose. Puikus uosis auga Vilniaus universiteto A. Mickevičiaus kieme.

Uosis seniai atkreipė lietuvių dėmesį. Jo vardas minimas dainose ir pasakose. Pasakoje apie Eglę žalčių karalienę sakoma, kad uosiu ji pavertusi savo sūnų. Tautosakininkas Z. Slaviūnas plačiai aprašė dar apie 1840 m. stebuklingu laikytą dvikamienį uosį. Pro jų liemenų tarpą pralindę ligoniai tikėdavęsi pasveikti. Didingas Platelių parko uosis, vadinamas Raganos

uosiu, irgi turėjo savo legendą. Uosis Lietuvos vietovardžiuose sutinkamas apie 50 kartų. Liaudies dainoje minimas uosio vardas, pavyzdžiui: "Žalioj girelėj augo uoselis, ant uosučelio žali lapeliai, nukris lapeliai, užaugs dar kiti, numirs brolelis, jau nebus kito".

FILMAS APIE DARIŲ IR GIRĖNĄ

Lietuvos kino studijoje sukurta dviejų dalių spalvotas dokumentinis filmas "Lituanikos sparnai". Šiame filme pasakojama apie S. Dariaus ir S. Girėno skrydį per Atlantą ir jų tragišką žuvimą.

Filmo režisierius — nusipelnęs meno veikėjas R. Verba. Jis drauge su L. Pango-nyte parašė šio filmo scenarijų. Atkurti ekrane istorinius faktus padėjo autentiška kino kronikų medžiaga, senos fotografijos, reti dokumentai, gauti iš lakūnų artimųjų ir valstybinių archyvų, gyvi tų įvykių liudininkai bei aviacijos veteranai. "Lituanikos sparnai" rodomi visuose Lietuvos kino teatruose.

ŠEŠIASDEŠIMTIES METŲ KŪRINIAI

Kaune, M. K. Čiurlionio galerijoje, atidaryta Lietuvos nusipelnusio meno veikėjo profesoriaus Rimto Kalpoko, neseniai pažymėjusio 75-erių metų sukaktį, tapybos paroda. Joje autorius rodo 120 kūrinių. Tai seni ir nauji kūriniai, pažymėti 1923 ir 1983 metų datomis. Verti dėmesio peizažai — "Žemaitijos senatvė", "Pavasario talkoje", o taip pat menininkų portretai.

KURŠIŲ MARIŲ JACHTOS

Kuršių mariose turima apie 110 jachtų. Pačios mažiausios jachtos vadinamos "Optimistai" ir "Kadetai". Didesnės — "Finai", "Skrajojantys olandai". Jachtos, vadinamos "Tornadai", išvysto greitį iki 30 km per valandą. Didžiausia Kuršių mariose jachta — 16 metrų ilgio — "Lietuva". Jos stiebas yra 27 metrų aukščio ir išskleidžiama iki 100 kvadratinį metrų burių. Esant geram vėjui, burės varo jachtą 10 ir daugiau jūros mazgų greičiu.

Buriuojama taip pat ir Baltijos jūroje. Seniausia medinė burinė jachta Klaipėdos

jachtklube yra "Neringa", pastatyta 1905 metais. Jachta "Jūratė" 1946 m. buvo pirmoji nuleista po karo į jūrą.

Yra nepakartojamas burlaivių grožis, kuris ribuliuoja Kuršmarių žydrynėje. Prie krantinės sūpuojasi jachtos. Jos pažiūrėti tokios lengvutės, kad, rodosi, net lengvas vėjelis nupūs, lyg pienių pūkus. Kuršių Nerijos pušynuose užauja smagus brizas. Jis ištempia jachtų bures ir skrieja baltaburės, keldamos puršlių debesis. Sakoma, kad trys dalykai pasaulyje patys gražiausi: šokanti moteris, šuoliuojantis žirgas ir burlaivis, skriejantis per bangas pakeltomis baltomis burėmis.

LIETUVOJE UOGOS AUGINAMOS KOLEKTYVINIUOSE SODUOSE

Kaišiadorių sodininkystės tarybinis ūkis — pagrindinis uogų augintojas. Ūkis taip pat daugina uokagrūmius, kurie perkami ir sodinami privačiuose sklypuose. Lietuvoje pasirodė pirmas uogų skynimo kombainas.

Pirmosios knygelės apie sodus lietuvių kalba autorius yra Simanas Daukantas. Jis 1849 m. rašė, kad Lietuvoje auga agrastai net 30 atmainų. Juodieji serbantai Lietuvoje suklestėjo tik po karo. Raudonieji agrastai buvo auginami labai seniai. Lietuvos sodininkystės draugija turi 120 tūkstančių narių. Šios draugijos nariai yra raginami išauginti savo sklypuose ir parduoti po 20-30 kg uogų. Pirmą kartą Lietuvoje pradėta tirti paprastųjų spanguolių, bruknių, vairovų, taip iš Šiaurės Amerikos atvežtų stambiauogių spanguolių ir bruknių, auginimo sąlygos.

KADA VAŽIUOJA, KADA NE?

"Tiesoje" rašoma, kad Alytaus autobusų stoties tvarkaraščiuose parašyta, kada autobusas išvyks, bet žmonės tvarkaraščiu nepasitiki. Rajono gyventojai žino, kad kai kurie vairuotojai darbo metu nesilaiko darbo drausmės.

Nepasitikėjimas autobusų tvarkaraščiu Alytuje jau įprastas dalykas. Ne kartą autobusų stotyje teko laukti ir nesulaukti vieno ar kito autobuso. Į Krikštonis nevažiavo

nė vienas autobusas gal metus. Tvarkaraštyje buvo parašyta, kad turi važiuoti kasdien tris kartus. Belaukiant stotyje autobusų per penkiolika minučių, buvo pranešta, kad autobusai nevažiuos į Alovę, Kapčiamiestį, Butrimonis ir Vežionis.

Moteris, stotyje laukusi autobuso, atsiduso, kad sekantis išvažiavimas tik už trijų valandų ir tai nežinia, ar važiuos? Namie palikusi gyvulius, o žentas ir dukra darbe, nežinanti, kas juos pašers.

Autobusų stoties raštinėje užgirsta, kaip vairuotojas klausė, koks jam išvažiavimo laikas užrašytas kelialapin. Sakėsi, kad išvažiavęs nurodytu laiku linksmas ir patenkintas, o tuo tarpu autobuso palydovė pasakė, kad pusę valandos vėluoja. Jis netikėjęs. Pasižiūrėjęs į tvarkaraštį ir kelialapį, pamatė, kad laikas nesutinkąs. Turėjo labai greitai važiuoti, norėdamas pasivyti tvarkaraštį. Stoties raštinėje tarnautoja, nerūpestingai nusijuokusi, prisipažino, kad apsirikusi. Ji maniusi, kad važiuojama į Birštoną, o ne į Vilnių. Pasakė, kad nieko baisaus čia neatsitiko ir, paėmusi iš vairuotojo kelialapį, ištaisė jame laiką. Vairuotojas nustebejęs, kad taip nerūpestingai stotyje žiūrįma į autobusų tvarkaraščius. Grįžusiam iš kelionės vairuotojui jo kelialapyje užrašomas visai kitas laikas. Taigi kada važiuoja autobusas, kada ne?

Autobusų stotyje paklaustas vairuotojas, kodėl tiek daug autobusų nevažiuoja į jiems nurodytas vietas, atsakė, kad prasti keliai. Šiomet Lietuvoje žiema buvo labai šilta ir keliai neapsnigti ir neužpustyti — grynas asfaltas ir gryna žemė. Lai skaitytojai patys pasidaro išvadas apie autobusų tvarkaraščius ir jų vairuotojus.

DARBAI PATRAUKIA — ELGESYS IŠMOKO

“Tiesoje” rašoma, kad naktį važiuojant autobusu iš Klaipėdos į Rietavą, autobuso palydovas, pardavinėdamas bilietus, paprašydavo, kad išlipant bilietą sugrąžintų jam. Kodėl autobuso palydovas taip darė — paaiškinimas nereikalingas. Autobusas buvo pilnas jaunuolių, kurie važiavo studijuoti į Kauną arba į Vilnių. Mokyklose daroma

viskas, kad jaunuoliai matytų vien tik gražius pavyzdžius. Blogio piktžolės mokykloje neauga. Jos dažniausiai veši suaugusiųjų, t.y. pačios visuomenės tarpe. Toliau “Tiesa” tęsia, kad grubumas irgi suaugusiųjų aidas. Daug “Žigulių” savininkų maloniau vežasi šunį, negu paims sušalusį, kur nors toliau skubantį keleivį. Turėdami mašinos viduje su savimi mažamečius jaunuolius, labai dažnai “Žigulių” savininkai pabėga iš nelaimės vietos, palikę ant kelio aimanuojantį žmogų. “Tiesa” verkšlena, kad ir girtavimas labai paplitęs jaunuolių tarpe. Suaugusieji pamoką, kad vyno butelis dabar madingas ir iš ryto, ir per pietus, ir net darbe. Ateina jaunuolis į įmonę arba gamyklą, ir jau iš jo pareikalaujama darbo aplaistymo arba vadinamųjų “krikštynų” pyrago. Grubumą, storžieviškumą jaunuoliai paveldi ne iš mokyklos, o iš šeimos arba iš pačios visuomenės.

VILNIUJE, MENO DARBUOTOJŲ RŪMUOSE, RENGINYS KEICIA RENGINĮ

Per septynerius metus Mėno darbuotojų rūmuose pagrindinė veikla buvo menininkų kūrybos vakarai, kultūros ir mėno veikėjų susitikimai su lankytojais, įžymių kūrėjų pagerbimas įvairių sukakčių proga, dailės parodos, kino filmų premjeros. Praeitą sezoną buvo paminėtos V. Krėvės-Mickevičiaus gimimo 100-tosios ir V. Mykolaičio - Putino gimimo 90-tosios metinės. Reikšmingu įvykiu tapo artistės G. Kaukaitės kūrybinis vakaras, o taip pat solisto E. Kaniavos. Įspūdingai atrodė artisčių I. Milkevičiūtės, D. Kazragytės, kompozitoriaus B. Kutavičiaus, poetų M. Vainilaičio, A. Mikutos, dailininkų S. Kisarauskienės, K. Ramono kūrybiniai vakarai.

SKAMBANCIOJI ENCIKLOPEDIJA

Firma “Melodija” pradėjo leisti naują plokštelių eilę, pavadintą “Lietuvos vargonai”. Muzikos mėgėjai gavo dvi pirmąsias plokšteles. Jose skamba kūriniai, kuriuos L. Digrys, G. Kviglys, V. Survilaitė ir B. Vasiliauskas atliko Vilniaus paveikslų galerijos bei V. Kapsuko universiteto senaisiais muzikos instrumentais.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS

NETAISYKINGOS REIKŠMĖS ŽODŽIAI

Jau esame daug kartų rašę apie įvairius nevertotinus žodžius ir posakius. Tie žodžiai ar posakiai yra nevertotini dėl to, kad yra arba nelietuviškos kilmės, arba netaisyklingos darybos. Tačiau pasitaiko ir tokių žodžių, kurie yra lietuviški ir vartotini, bet kai kurių žmonių vartojami ne ta reikšme, kuria turėtų būti vartojami. Tokia netaisyklinga vartoseną kartais atsiranda per neapsižiūrėjimą, kartais pasiduodant kitų kalbų įtakai. Daugiausia netaisyklingai kitomis reikšmėmis vartojami žodžiai yra daiktavardžiai, būdvardžiai,rieveksmiai ir veiksmažodžiai. Čia apie kai kuriuos jų trumpai pakalbėsime.

Daiktavardžiai. Reikia skirti žodžius *atmintis* ir *atminimas*. *Atmintis* yra žmogaus dvasinė galia, sugebėjimas prisiminti praeities įvykius, o *atminimas* — kokio nors

Jau beveik dvidešimt metų plokštelėse kaupiamos lietuvių dainos. Jas ruošia Vilniaus plokštelių įrašų studija, vadovaujant Lietuvos valstybinės konservatorijos liaudies muzikos kabineto vedėjai G. Četkauskaitėi. Šalia anksčiau pasirodžiusių plokštelių dar ruošiamos šešios. Šiomet pasirodys plokštelės, skirtos kompozitorių J. Gruodžio ir J. Karnavičiaus gimimo 100-osioms metinėms paminėti. Išleista plokštelė su K. Petrausko dainomis. Plokštelėse bus užrašomi visi žymesni Lietuvos muzikiniai vietainetai bei dramos ir teatrų aktoriai.

žmogaus ar įvykio prisiminimas. Kartais *atmintis* netaisyklingai vartojama *atminimo* ar *prisiminimo* reikšme. Pvz.: *Pastatė paminklą Maironio atminčiai* (=atminimui, prisiminimui). Pastatyti paminklą Maironio atminčiai reikėtų, kad Maironis turėjęs labai gerą atmintį, todėl tai jo atminčiai pastatytas paminklas. Dažnai kapinėse tenka matyti ant paminklų tokius užrašus: "Amžinos atminties tėvui", "Amžinos atminties Jonui Petraičiui" ir pan. Žinant šio žodžio (*atmintis*) reikšmę, minėtuose sakiniuose lyg būtų norėta pasakyti, kad tėvas ar Jonas Petraitis buvo labai geros atminties — amžinai viską atsimindavo. Bet kiekvienam aišku, kad ten ne tai buvo norėta pasakyti. Tų mirusiųjų artimieji norėjo pasakyti, kad jie visuomet juos prisimena, kad tie paminklai pastatyti jų amžinam prisiminimui, amžinam atminimui. Tad taip ir reikėtų rašyti. Kartais ir kokią knygą ar kitokią dovaną kam nors duodant, užrašoma: "Ilgai atminčiai". Ir čia reikėtų rašyti: "Ilgam atminimui". Juk dovana duodama ne to žmogaus atminčiai, bet jo atminimui, prisiminimui.

Per dažnai ir kartais netaisyklinga reikšme vartojamas žodis *eilė*, kur daug geriau tiktų kiti žodžiai, pvz.: *keletas, keliolika, grupė, dalis, nemažai, daug, daugelis, daugybė, galybė, gausybė, aibė* ir t.t. Visus šiuos žodžius dabar stengiasi iš vartosenos išstumti toji *eilė*. Pvz.: *Kalbėtojas pateikė eilę* (=keletą, daug, nemažai) *įdomių klausimų. Eilėje atvejų* (=Dėl kai kurių atvejų, kai kuriais atvejais, dažnai, kartais) *buvo galima ir jį apkaltinti. Visa eilė* (=Daug, daugelis) *mokinių neišlaikė egzaminų.*

Košmaras reiškia *slogutis, baisus sapnas, slegiantis daiktas* ar *įvykis* (angl. nightmare), bet kai kurie jį netaisyklingai vartoja reikšme *netvarka, chaosas*, pvz.: *Tame susirinkime buvo baisus košmaras* (=chaosas, netvarka): *visi ginčijosi, neklausė pirmininko, kėlė triukšmą.*

Daiktavardis sąstatas rodo, kad tai daiktas, kuris yra sustatytas (pvz., traukinių sąstatas), todėl jis netinka vartoti *sudėties* reikšme, pvz.: *Pirmininkas paskelbė naują valdybos sąstatą* (=sudėtį). *Šiais metais*

Atgarsiai

DESERTAS . . .

Brangūs Tėvai Jėzuitai,

Prašote, kad skaitytojai atsilieptų apie "Laiškus lietuviams". Mano atsiliepimas būtų toks: neturiu žodžių, kaip galėčiau atsidėkoti už tokį puikų kultūrinį, religinį ir patriotinį žurnalą. Prisipažįstu, kad tikrai laukiu kiekvieno numerio ir po truputį kasdien skaitau — tai lyg desertas po valgio.

---

futbolo komandos sąstatas (= sudėtis) nepasikeitė.

Turime du žodžius, kuriuos vardininke vienodai rašome, bet kurių reikšmė yra visiškai skirtinga: *vytis,-čio* ir *vytis,-ies*. *Vytis,-čio* yra vyriškosios giminės pirmajame skiemenyje kirčiuojamas žodis, kuris reiškia *raitą senovės karžygį — mūsų tautos herbą*. Jau ir mūsų konstitucijoje būdavo rašoma, kad Lietuvos valstybės ženklas yra *baltas vytis* raudoname dugne. *Vytis,-ies* yra moteriškosios giminės paskutiniajame skiemenyje kirčiuojamas žodis, kuris reiškia *rykštę, virbą*, pvz.: *Prisikirto vyčių tvorai tverti*.

Keista, kad daugelis mūsų tautiečių mano, jog mūsų tautos herbas yra moteriškosios giminės. Nuolat tenka išgirsti sakant arba matyti spaudoje parašyta: *vyties kryžius, vyties ženklas* ir pan. Čia, išeivijoje, Lietuvos vyčiai leidžia "Vytį", o akademikai skautai — "Mūsų vytį". Kai šių žurnalų vardai rašomi vardininke, tai nėra jokios problemos, bet kai norima pavartoti kitą linksnį, tai *vytis* ir sumaišomas su *rykšte*, pvz., sakoma arba rašoma: "Mūsų vyties" žurnalas. Jau išėjo naujas "Vyties" numeris. Čia turime rašyti ir sakyti: "Mūsų vyčio" žurnalas. Jau išėjo naujas "Vyčio" numeris.

Norėčiau ypač paminėti ir padėkoti T. A. Tamošaičiui, S.J., T. J. Vaišniui, S.J., p. D. Bindokienei ir visai redakcijai bei bendradarbiams. Labai pageidaučiau, kad ir T. J. Borevičiaus, S.J. turiningos radijo valandėlių kalbėlės pasiliktų "juodu ant balto", nes radijo žodžiai nuskamba ir pranyksta, o išspausdinti žurnale lieka ilgesniems laikams.

Su gilia pagarba **Kun. M. Kirkilas**

NEPATINKA KELIONIŲ APRASYMAI

Siunčiu savo skolą už "Laiškus lietuviams" ir prašau daugiau man jų nesiuntinėti, nes pasidarė labai neįdomūs, kai ponitės pradėjo savo keliones aprašinėti ir nukrypo nuo religinių temų.

Franciška Televičienė

LABAI PATINKA KELIONIŲ APRASYMAI

Dėkoju už tokį puikų žurnalą. Man jame viskas patinka, bet be galo įdomu skaityti kelionių aprašymus. Pernai Nijolė Jankutė meistriškai aprašė jūsų ekskursiją į Egiptą, Šv. Žemę ir Graikiją, o šiais metais Gunda Kodatienė mus įdomiai pavedžiojo po Portugaliją, Ispaniją, Prancūziją. Skaitydamas pasijunti, lyg kartu keliautum.

Visi jūsų žurnale esantieji skyriai įdomūs ir naudingi, bet man asmeniškai gal pats naudingiausias yra aukšto lygio kalbos skyrius. Gaila, kad ne visi juo tinkamai pasinaudoja. Pirmiausia jį turėtų skaityti mūsų laikraščių bei žurnalų redaktoriai, rašytojai, žurnalistai. Juk dabar išleidžiamos knygos ir lietuviški laikraščiai mirgėte mirga įvairioms klaidoms.

Jūsų skaitytojas **Stasys**

ESAME PASIMETĘ

Gerbiamoji Redakcija,

Jūs, be abejo, puikiai žinote, kad dabar religiniuose klausimuose visi esame labai pasimetę. Nežinia, ką tikėti ir kaip tikėti. Kas pirmiau yra buvę savaime suprantami dalykai, dabar jau pasidarė bent labai abejotini. Būtų labai naudinga, kad pradėtumėte aiškinti svarbiausias religijos tiesas, nes jos mums jau yra aptemdytos. To mes pasigendame ir pamoksluose. Kai kurie pamokslininkai tik pažaidžia žodžiais, paskrajoja padangėmis, bet dvasinio peno mums neduoda. Mums reikia ne saldainiukų, bet proteinų!

Jus gerbiąs **Pr. M.**

■ Vatikanas pranešė, kad popiežius Jonas Paulius II planuoja arba šių metų pabaigoje, arba 1984 m. pradžioje lankyti pietinę Afriką. Numatomi sustojimai Zimbabvėje, Zambijoje ir Mozambike. Tai jau bus 18-ta popiežiaus kelionė už Italijos ribų.

• Notre Dame universitetas kardinolui Bernardinui suteikė garbės daktaro laipsnį. Kalbėdamas to universiteto laipsnių suteikimo iškilmėse, kard. Bernardinas pareiškė, kad Bažnyčia privalo dalyvauti pastangose apsaugoti žmoniją nuo atominio sunaikinimo.

• JAV katalikų evangelizavimo sąjunga, savo suvažiavimą sušaukusi birželio 12-14 d. O'Hare aerodromo Ramada Inn viešbuty, pagrindiniu kalbėtoju pakvietė kard. Bernardiną, tema "Evangelizavimo vizija yra visų religinių tarnybų energiją teikiantis centras".

• JAV 98-me kongrese katalikų yra 141 (šešiais daugiau negu ankstyvesniame kongrese), metodistų 73, episkopų 61, presbiterionų 56, žydų tikybos 38, Jungtinės Kristaus Bažnyčios 13, įvairių protestantų nepriklausomųjų 24, baptistų 47, apaštališkų krikščionių 1, Bablijos Bažnyčios 1, Kristaus Bažnyčios 7, krikščionių reformatų 1, krikščioniško mokslo 2, Kristaus mokslo 2, Kristaus mokinių 4, rytų stačiatikių 7, kvakerių 2, laisvųjų metodistų 1, mormonų 12, liuteronų 25, pentekostalų 1, reformuotos Bažnyčios 1, adventistų 1, septintos dienos baptistų 1, unitarionų 9, nepriklausančių tikybinei bendruomenei 4. Nuo 1962 m. katalikų skaičius kongrese paaugo 50%, žydų skaičius patrigubėjo.

■ Popiežius Jonas Paulius II, aštuonias dienas lankydamasis Lenkijoje, savo pamoksluose iškėlė darbininkijos teises. Wroclave popiežius pabrėžė, kad reikia pasitikėti ateitimi ir ieškoti sutarimo tarp grupių. Katovicuose priminė darbininkų teisę organizuoti savo unijas. Poznanėje priminė valstiečių solidarumą, įkurtą 1981 m., vėliau vyriausybės uždarytą. Čenstakavoje priminė tautos viltis ir laisvės siekimus. Popiežius du kartus susitiko su dabartiniu Lenkijos valdytoju gen. Jeruzelskiu. Reiškiamos viltys, kad tai pagreitins karo stovio atšaukimą Lenkijoje. Popiežius taipgi turėjo galimybę susitikti ir su Solidarumo sąjūdžio vadu Walensa. Savo aštuonių dienų vizitą Lenkijoje popiežius baigė Krokovoje, kur net du milijonai žmonių klausėsi jo pamokslų. Popiežius linkėjo jiems stiprybės ir gilaus tikėjimo. Bebūdamas Lenkijoje, popiežius paskelbė palaimintaisiais kunigą Juozą Kalinowskį ir brolių Adomą Chmielowskį. Abudu jie pasižymėjo ryžtu 1863 m. sukilime prieš rusus. Išvykstantį popiežių į Italijos lėktuvą palydėjo kardinolas Glomp ir Lenkijos prezidentas Henrikas Jablonskis. Prieš išvykdamas, popiežius priminė vyriausybei gerbti žmogaus teises, kurių tarpe yra ir teisė kurti laisvas sąjungas.

J. Pr.

Vysk. Vincentas Brizgys. II VATIKANO MINTYS IR LIETUVIAI SUSIRINKIME. Išleido "Krikščionis gyvenime" 1982 m. prel. P. M. Juro lėšomis. Įrašus piešė Paulius Jurkus. Pirmosios dalies kalbą tikrino J. Vaišnys, S.J., antrosios — Petras Balčiūnas. Spausdino N. Pr. Marijos seserys, I.C.C., Putnam, Ct. 06260. Kieti viršeliai, 262 psl., kaina 6 dol.

Benvenutas Ramanauskas, O.F.M. AŠ SAVO DALĮ ATLIKAU... Šv. Pranciškaus Asyžiečio 800 metų gimimo sukaktį minint. Viršelį ir aplanką apipavidalino T. Placidus Barius, O.F.M. Kalbą prižiūrėjo Leonardas Žitkevičius. Išleido ir spaudė Pranciškonų spaustuvė, 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207. Iliustruota, 363 psl., kaina 12 dol.

Bronius Kviklys. LIETUVOS BAŽNYČIOS III. Kau-no arkivyskupija. Amerikos lietuvių bibliotekos leidykla, 3001 W. 59th St., Chicago, IL 60629. Dailininkas ir techninis redaktorius Petras Aleksa. Architektūriniai tekstai — dr. inž. Jurgis Gimbutas. Redakcija: kun. Viktoras Dabušis, Bronius Kviklys, Juozas Mažeika, T. Anicetas Tamošaitis, S.J., kun. dr. Juozas Vaišnora, MIC. Redakcijos artimi talkininkai: vysk. Vincentas Brizgys, Nijolė Gražulienė, T. Algimantas Kezys, S.J., Vincas Lukas. Žemėlapis — Albinas Karnius. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. Didelis formatas, kieti viršeliai, 512 psl., kaina nepažymėta. Labai įdomus leidinys, kaip ir buvusieji apie Telšių ir Vilkaviškio vyskupijas. Daug iliustracijų.

Į LAISVĘ. Nr. 87(124). Balandis 1983. Politikos žurnalas. Leidžia Lietuvos fronto bičiuliai. Redaguoja Vacys Rociūnas, 7328 Midland Rd., Independence, Ohio 44131. Administratorius — Jonas Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, CA 93305.

Antanas Gailiušis. VISAIP ATSITINKA. Novelės. Išleido "Darbininkas" 1983 m. Aplankas dail. Romo Viesulo, 272 psl., kaina 6 dol. Užsisakyti šiuo adresu: 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207.

ŠVIETIMO GAIREŠ. Lietuviškojo ugdymo žurnalas mokyklai ir šeimai. Nr. 28. 1983 m. gegužės mėn. Redaguoja Stefanija Stasienė, 18112 Windward Rd., Cleveland, OH 44119. Administruoja Juozas Plačas, 2306 W. 65th Pl., Chicago, IL 60629. Išeina du kartus per metus. Prenumerata — 4 dol. Atskiras numeris — 2 dol. Yra daug įdomios medžiagos ir informacijos viisems, kurie domisi lietuviškuoju švietimu.

DVIDEŠIMT PENKTASIS (JUBILIEJINIS) "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" KONKURSAS

Skelbiame straipsnio konkursą atskirai suaugusiems ir jaunimui. Suaugusiems skiriamos dvi temos: 1. **Koks turėtų būti šių laikų kuni-gas.** 2. **Užuot keikus tamsą, verčiau uždegti bent mažą žvakutę.** Straipsnio ilgumas — maždaug 4-9 mašinėle rašyti puslapiai. Skiriamos ketu-rios premijos: I — 200 dol. (mecenatas kun. dr. Juozas Prunskis), II — 150 dol. (mecenatas Jonas Veselka), III — 100 dol. (mecenatė Ona Požar-niukaitė), IV — 50 dol. (mecenatė Stefanija Rudokienė).

Jaunimui (iki 30 m. amžiaus) siūlomos keturios temos: 1. **Kas man tikėjime yra maloniausia ir kas sunkiausia?** 2. **Į ką kreipti dėmesį, ren-kantis profesiją ar pašaukimą?** 3. **Mergaitėms neapsimoka siekti profe-sijų, nes jų vieta vis tiek bus šeimoje.** 4. **Kaip lietuvišką spaudą padaryti jaunimui įdomesnė?** Straipsnio ilgumas — ne mažiau kaip trys mašinėle rašyti puslapiai. Jaunimui taip pat skiriamos keturios premijos: I — 100 dol., II — 80 dol., III — 70 dol., IV — 50 dol. Premijų mecenatai, davę po 100 dol.: Elena Antanaitienė, Jurgis ir Veronika Janušaičiai, N.N.

Konkursai baigiasi 1984 m. vasario mėn. 16 d. Laimėtojams premi-jos bus įteiktos "Laiškų lietuviams" renginyje 1984 m. kovo mėn. 18 d. Jaunimo centro didžiojoje salėje.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" PLANUOJAMA EKSKURSIJA

Jau buvome rašę apie mūsų planuojamą ekskursiją į Romą Kazi-mierinių ir Šventųjų Metų proga, bet jos atsisakome, nenorėdami kon-kuruoti su kitais, kurie tokias ekskursijas ruošia. Nutarėme ateinančiais metais organizuoti 10 dienų kelionę į Meksiką. Jau esame aplankę įvai-rias šventas vietas: Liurdą, Fatimą, Šv. Žemę. Didžiausioji ir žinomiau-sioji Marijos šventovė yra Meksikoje — Gvadalupe. Tad toje ekskursi-joje aplankyti šią šventovę ir kitas Meksikos įdomybes. Paskui pa-ilsėtume ir paatostogautume prie jūros visame pasaulyje išgarsintuose Acapulco paplūdimiuose. Taip pat turėtume įvairių ekskursijų ir kito-kių pramogų.

Manome išvažiuoti tuoj po Naujų Metų maždaug apie sausio 5 d. Kelionė su pirmos klasės viešbučiais kainuotų apie 750 dol. Maistu rei-kėtų patiems pasirūpinti. Maistas Meksikoje labai pigus — galima gerai papietauti už kelis dolerius. Pavyzdžiui, jeigu Amerikoje norėsi užsi-sakyti restorane gerus pietus su omaru (lobsteriu), tai sumokėsi bent 25-30 dol., o Meksikoje tai galėsi gauti už 5-6 dol.

Visi suinteresuotieji šia kelione tuoj praneškite "Laiškams lietu-viams" arba American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Avenue, Chicago, IL 60643. Tel. (312) 238-9787.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurna-las. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Re-dakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Marija Stankus-Saulaitė, Nijolė Užabalienė, Gediminas Vakarlis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Telef. 737-8400. Nekalto Prasiidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustu-vė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.